

Skogspolitik

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 37 motionsyrkanden om skogspolitik från den allmänna motionstiden 2013. Motionerna tar upp frågor om bl.a. skydd av områden, frivilliga avsättningar, skydd av naturvärden, skogens sociala värden och ett hyggesfritt skogsbruk. Samtliga motionsyrkanden avstyrks i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår i de berörda delarna. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Betänkandet innehåller 20 reservationer (S, MP, V) och 3 särskilda yttranden (S, MP, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Skogsskydd m.m.	7
Skogsbruk och skogsskötsel	13
Återskapande av skogsmiljöer m.m.	21
Skogens sociala värden	27
Statligt ägd skog	34
Sanktioner	36
Motioner som bereds förenklat	37
Reservationer	39
1. Skogsskydd, punkt 1 (MP)	39
2. Frivilliga avsättningar, punkt 2 (S, MP, V)	39
3. Samverkan med markägare, punkt 3 (V)	40
4. Ersättningsmark, punkt 4 (S)	41
5. Skogsbruksmetoder, punkt 5 (V)	41
6. Åtgärder i nyckelbiotoper, punkt 6 (MP, V)	42
7. Vatten och våtmarker, punkt 7 (S)	42
8. Vatten och våtmarker, punkt 7 (V)	43
9. Skogsskötsel m.m., punkt 8 (S)	44
10. Skogsskötsel m.m., punkt 8 (V)	45
11. Återskapande av skogsmiljöer, punkt 9 (MP, V)	45
12. Åtgärder för att gynna blandskog, punkt 10 (MP, V)	46
13. Främmande trädslag, punkt 11 (MP)	46
14. Skogens sociala värden – kunskap och satsningar, punkt 12 (MP)	47
15. Sociala värden in i skogsvårdslagen, punkt 13 (S, MP, V)	48
16. Uppdrag till Boverket, punkt 14 (S, MP, V)	49
17. Rekreativ inriktad skogsskötsel, punkt 15 (MP, V)	49
18. Samråd, punkt 16 (MP, V)	50
19. Statligt ägd skog, punkt 17 (MP, V)	50
20. Sanktioner, punkt 18 (MP, V)	51
Särskilda yttranden	52
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 19 (S)	52
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 19 (MP)	52
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 19 (V)	52
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	53
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 19	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skogsskydd

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 1 (MP)

2. Frivilliga avsättningar

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 54.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Samverkan med markägare

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 14 och

2013/14:MJ422 av Helena Lindahl och Karin Nilsson (båda C).

Reservation 3 (V)

4. Ersättningsmark

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 55.

Reservation 4 (S)

5. Skogsbruksmetoder

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ297 av Jan Ericson (M),

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 12 och

2013/14:MJ362 av Mats Pertoft (MP).

Reservation 5 (V)

6. Åtgärder i nyckelbiotoper

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Reservation 6 (MP, V)

7. Vatten och våtmarker

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 17 och

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 49.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (V)

8. Skogsskötsel m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14: MJ233 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S),

2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4,

2013/14: MJ335 av Per Åsling (C) och

2013/14: MJ392 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S).

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (V)

9. Återskapande av skogsmiljöer

Riksdagen avslår motion

2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 15.

Reservation 11 (MP, V)

10. Åtgärder för att gynna blandskog

Riksdagen avslår motion

2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 12 (MP, V)

11. Främmande trädslag

Riksdagen avslår motionerna

2013/14: MJ270 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och

2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 13 (MP)

12. Skogens sociala värden – kunskap och satsningar

Riksdagen avslår motion

2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7.

Reservation 14 (MP)

13. Sociala värden in i skogsvårdslagen

Riksdagen avslår motion

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 51.

Reservation 15 (S, MP, V)

14. Uppdrag till Boverket

Riksdagen avslår motion

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 52.

Reservation 16 (S, MP, V)

15. Rekreativ inriktad skogsskötsel

Riksdagen avslår motionerna

2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 7 och 11 samt

2013/14: MJ516 av Catharina Bråkenhielm (S).

Reservation 17 (MP, V)

16. Samråd

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 18 (MP, V)

17. Statligt ägd skog

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 19 (MP, V)

18. Sanktioner

Riksdagen avslår motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5.

Reservation 20 (MP, V)

19. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 6 februari 2014

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Rune Wikström (M), Johan Löfstrand (S), Johan Hultberg (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Roger Tiefensee (C), Pyyri Niemi (S), Christer Akej (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD) och Jens Holm (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 37 motionsyrkanden om skogspolitik från den allmänna motionstiden 2013. Motionerna tar upp frågor om bl.a. skydd av områden, frivilliga avsättningar, skydd av naturvärden, skogens sociala värden och ett hyggesfritt skogsbruk. Samtliga motionsyrkanden avstyrks i huvudsak med hänvisning till att arbete pågår i de berörda delarna. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Utskottets överväganden

Skogsskydd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, MP, C och V) om skydd av värdekärnor, frivilliga avsättningar, samverkan med markägare och ersättningsmark.

Jämför reservationerna 1 (MP), 2 (S, MP, V), 3 (V) och 4 (S).

Motionerna

Miljöpartiet framhåller i sin kommittémotion 2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. yrkande 2 att alla skogliga värdekärnor omgående bör skyddas mot avverkning och andra åtgärder.

I kommittémotion 2013/14: MJ301 (V) av Jens Holm m.fl. yrkande 2 anför att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och att de ska dokumenteras och kvalitetssäkras för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar. Socialdemokraterna anför i sin kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. yrkande 54 att kvaliteten på de frivilliga avsättningarna bör granskas innan de räknas in i det svenska Nagoyaåtagandet.

I motion 2013/14: MJ422 av Helena Lindahl och Karin Nilsson (båda C) framhålls betydelsen av frivillighet och samverkan för skydd av natur. Vänsterpartiet anför i sin kommittémotion 2013/14: MJ301 yrkande 14 att berörda myndigheter bör få i uppdrag att landskapsplanera i samverkan med markägare för att bl.a. få till stånd ett sammanhängande landskap med lämpliga biotoper.

Enligt kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 55 bör regeringen avbryta processen med utbyte av ersättningsmark från Sveaskog mot reservatsmark och skyndsamt granska och utreda ett fortsatt system med ersättningsmark som leder till ökad uppfyllelse av riksdagens miljökvalitetsmål Levande skogar.

Utskottets ställningstagande

I årets budgetproposition (prop. 2013/14:1, utg.omr. 20) anför att regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen som formellt skydd eller som frivilliga avsättningar. Ytterligare värdefulla områden, såsom gammelskog, ska ges ett långsiktigt skydd och förvaltas väl. När det gäller skog som varken är formellt skyddad eller har avsatts frivilligt påminner utskottet om att äganderätten begränsar hur stora värden en markägare kan tvingas att avstå från genom

krav på miljöhänsyn genom den s.k. intrångsbegränsningen (se även nedan om miljöhänsyn i skogsbruket). Intrångsbegränsningen innebär att en markägare har rätt till ersättning när anspråk på marken från statens sida innebär att pågående markanvändning försvåras avsevärt. Avverkning av skog räknas normalt som pågående markanvändning. Så som utskottet framhöll i sitt betänkande 2013/14:MJU2 är bevarandet av områden med höga naturvärden en viktig skyddsåtgärd för bevarandet av den biologiska mångfalden i skog. Prioriteringen av områden har gjorts enligt den myndighetsgemensamma strategin för formellt skydd av skog. Från och med 2013 och fyra år framåt har regeringen skjutit till totalt 334 miljoner extra för skydd av värdefull natur, varav 96 miljoner handläggs av Skogsstyrelsen. Enligt en redovisning som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen lämnade till regeringen i september 2012 har Skogsstyrelsen fram t.o.m. 2011 bildat biotopskyddsområden på 21 400 hektar produktiv skogsmark. Enligt samma redovisning har staten och markägarna fram t.o.m. 2011 tecknat naturvårdsavtal för 28 200 hektar produktiv skogsmark. År 2012 tecknades 192 naturvårdsavtal, och beslut fattades om 195 biotopskyddsområden. Utöver dessa skyddsinstrument bedöms dessutom totalt 1,05 miljoner hektar produktiv skogsmark nedanför den fjällnära gränsen ha avsatts frivilligt av skogsbruket fram t.o.m. 2010. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen uppskattar att det finns närmare 5 miljoner hektar skogsmark inom skogliga impediment, där avverkning inte är tillåten enligt skogsvårdslagen annat än av enstaka träd om det inte påverkar naturmiljöns karaktär.

Utskottet noterar att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande Långsiktigt hållbar markanvändning SOU 2013:43 framhåller att ytterligare skogsmark behöver skyddas som ett led i att stärka den ekologiska representativiteten i det svenska skyddet och att fokus ska ligga på att skydda oskyddade värdekärnor i skog som är viktiga för biologisk mångfald nedanför gränsen för fjällnära skog. Som ett nytt etappmål föreslår Miljömålsberedningen att skydd av land- och sötvattenområden senast 2020 ska

- stärka de ekologiska sambanden i landskapet genom skydd av stora sammanhängande landskapsområden
- stärka den ekologiska representativiteten i skyddet genom utökat skydd av skogsmark
- omfatta minst 20 procent (minst 9 000 000 hektar netto) av den totala land- och sötvattenytan.

Utifrån att Miljömålsberedningens direktiv anger att de föreslagna insatserna ska ske inom ramen för nuvarande åtaganden i statsbudgeten föreslår den att det offentliga skyddet (i form av nationalparker, naturreservat, naturvårdsavtal, biotopskydd och Natura 2000) utökas med minst 150 000 hektar skogsmark 2020. Den föreslår vidare att en skyddsform för stora sammanhängande landskapsområden införs som omfattar minst 1 350 000 hektar 2020 och att skogsbrukets frivilliga avsättningar av skogsmark ned-

anför gränsen för fjällnära skog utökas med minst 200 000 hektar t.o.m. 2020. Så som Miljömålsberedningen framhåller i sitt betänkande sker skogsbrukets frivilliga åtgärder på miljöområdet i dag i huvudsak inom certifieringssystemen Forest Stewardship Council (FSC) och Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC). I FSC- respektive PEFC-certifieringen finns bl.a. regler om begränsningar av avverkningar av nyckelbiotoper, kvarlämnande av s.k. naturvärdesträd, frivilliga avsättningar av produktiv skogsmark och mål om andel lövträd i bestånden. FSC-standarden innebär bl.a. att nyckelbiotoper och naturvärdesträd inte får avverkas inom den certifierade marken. FSC-skogsägare är även skyldiga att sätta av minst 5 procent av den produktiva marken för naturvårdsändamål. Även inom PEFC-certifieringen ska nyckelbiotoper alltid sparas inom ramen för kravet på 5 procent avsättning av produktiv skogsmark. Skogsägare ska vidare lämna minst tio naturvärdesträd per hektar. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa även till det som anförs under avsnittet om skogsbrukets naturhänsyn.

Miljödepartementet har upplyst utskottet om att Miljömålsberedningens förslag i dessa frågor för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Betänkandet har remitterats, och regeringen har för avsikt att återkomma med en proposition i vår. Med hänsyn till det arbete som pågår föreslår utskottet att kommittémotion 2013/14:MJ506 (MP) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

I en rapport från Skogsstyrelsen (meddelande 5/2012) presenteras resultatet av en uppföljning av skogsbrukets frivilliga avsättningar. Utskottet noterar att Skogsstyrelsen definierar frivillig avsättning som ett minst 0,5 hektar stort område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilket markägaren frivilligt har fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljö eller sociala värde inte ska utföras. Området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling. Uppföljningen utgör underlag till slutredovisningen av Levande skogar, delmål 1. Resultatet bygger på en undersökning och inventering som genomförts av Skogsstyrelsen under åren 2009–2010. Enligt rapporten är arealen frivilliga avsättningar som klassas som områden med utvecklade naturvärden (OMUN) ca 647 000 hektar. Motsvarande siffra för områden som klassas som utvecklingsmark – t.ex. mark som ska kunna utveckla naturvärden och uppnå nyckelbiotopklass inom en nära framtid (20–70 år) – är ca 143 000 hektar, och areal frivilliga avsättningar som klassats som annat värde är 259 000 hektar. En stor andel av den areal som klassats som OMUN har naturvärdesbetyg som indikerar höga till mycket höga naturvärden. I områden som klassats som annat värde har en låg andel av arealen höga naturvärdesbetyg. En relativt liten andel av de frivilliga avsättningarna har höga sociala värden eller kulturmiljövärden. Som Miljömålsberedningen anför i sitt delbetänkande Långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2013:43) har staten inget direkt inflytande över de frivilliga avsättningarna av skogsmark när det gäller volymer eller valet av markområden som skyd-

das. Beslut om skydd av skogsmark fattas av markägaren. Nagoyaavtalet inom konventionen om biologisk mångfald är inte formellt begränsande för den svenska rådgivningen. Etappmålet (se ovan) innebär dock att Sverige lever upp till sitt åtagande i avtalet genom en i europeiska sammanhang ambitiös nationell politik, genom en mycket hög andel strikt skydd av land- och sötvattenområden. Utskottet anser liksom Miljömålsberedningen att etappmålet förutsätter att dessa frivilliga avsättningar utgör en fullgod komponent i uppfyllandet av etappmålet. Så som anförs ovan sker skogsbrukets frivilliga åtgärder på miljöområdet i dag i huvudsak inom certifieringssystemen FSC och PEFC. Miljömålsberedningen föreslår att regeringen senast 2013 initierar en dialog med skogsbruket om de frivilliga avsättningarna. Regeringen bör i dialogen arbeta för att de frivilliga avsättningarna utvecklas när det gäller omfattning, transparens, kontinuitet och kvalitet. Så som anförs i Miljömålsberedningens delbetänkande är det angeläget att alla dessa aspekter säkras i de frivilliga avsättningarna så att de utgör en fullgod komponent i uppfyllandet av etappmålet.

Mot bakgrund av att Miljömålsberedningens betänkande bereds i Regeringskansliet anser utskottet att kommittémotionerna 2013/14:MJ492 (S) yrkande 54 och 2013/14:MJ301 (V) yrkande 2 för närvarande bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller samarbetet med markägarna och Kometprogrammet (Kompletterande metoder för skydd av skog) vill utskottet inledningsvis påminna om att den nuvarande skogspolitiken bygger på frihet under ansvar. Skogsvårdslagstiftningen anger en lägsta nivå för miljöhänsyn i skogsbruket. Därutöver behövs omfattande frivilliga insatser från skogsbruket för att miljömålen i skogen ska nås. I sitt delbetänkande föreslår därför Miljömålsberedningen bl.a. att skogsbruket bör fortsätta att vidareutveckla sitt arbete med frivillig miljöhänsyn, både genom den internationella certifieringen och på andra sätt, och att skogsbruket och frivilliga organisationer bör fortsätta att aktivt arbeta med kunskapsspridning och utbildning i frågor som bidrar till att miljömålen i skogen nås.

Ett av syftena med Kometprogrammet är att de metoder som utformas för det kompletterande arbetssättet ska öka möjligheterna att nå de miljökvalitetsmål som riksdagen beslutat. Som ett led i denna strävan inleddes Kometprogrammet av Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län 2010. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2014. Verksamheten genomförs i fem områden i landet där arbetet fokuserar på skydd av skog. Enligt en delrapport från Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län kan det konstateras att programmet sammanlagt utvecklas positivt i alla väsentliga delar. Måluppfyllelsen av areal formellt skyddad skog ökar, användningen av naturvårdsavtal ökar, samverkan på olika nivåer utvecklas och de administrativa kostnaderna minskar. Samtidigt är programmets bidrag till måluppfyllelsen fortsatt lågt jämfört med måluppfyllelsen i skyddade områden utanför programmet, och naturvårdsavtalens kvalitet både i form av areal och skyddsvärde är lägre än i

skyddade områden utanför. Kostnaderna inom programmet är fortsatt höga jämfört med motsvarande arbete i övriga landet. Verksamheten med Komet-programmet har nu pågått i drygt tre år, och mycket återstår innan detta arbetssätt kan komma att bidra till måluppfyllelsen, en ökad användning av naturvårdsavtal för de mest skyddsvärda värdekärnorna och till rimliga kostnader. I delrapporten konstateras dock att programmet samtidigt har bidragit till mycket positiva effekter såsom ett förbättrat samarbete såväl mellan myndigheter som mellan myndigheter och markägarnas organisationer inom programmets ramar, och att det också har visat sig att enskilda markägares intresse för naturvård fångas upp. Enligt delrapporten har skyddsarbetet tagit fart under perioden april 2012 t.o.m. juni 2013, och såväl antalet områden som arealen formellt skyddad skogsmark har fördubblats.

Utskottet noterar att regeringen i sin budgetproposition för i år (utg. omr. 20) framhåller att den ser positivt på det arbete som görs inom Komet-programmet, som har initierats i fem områden. Utskottet konstaterar vidare att regeringens ambition är att den kompletterande metoden på sikt ska genomföras även i övriga län, vid sidan av andra redskap i bevarandearbetet. De frivilliga avsättningarna är fortsatt avgörande för att nå målet Levande skogar. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2013/14: MJ422 (C) i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

De ekologiska sambanden i landskapet är en väsentlig komponent i flera av miljökvalitetsmålen. Som Miljömålsberedningen framhåller i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) är dagens skydd huvudsakligen inriktat på mindre områden med hotade arter eller en viss naturtyp (med undantag av fjällen). För att skyddet ska vara funktionellt behöver vi även ägna uppmärksamhet åt de ekologiska sambanden i landskapet. I delbetänkandet anförts att dagens styrmedel inte är tillräckliga för att upprätthålla sambanden i landskapet. Genom att utgå från sambanden i landskapet blir arbetet för biologisk mångfald mer förebyggande. Det gör att vi långsiktigt undviker att ytterligare arter och naturtyper blir hotade. Miljömålsberedningen föreslår därför en ny skyddsform för större sammanhängande landskapsområden för att stärka sambanden i landskapet, kallade Ekolandskap, som ska omfatta 3 procent (1 350 000 hektar) av land- och sötvattenarealen 2020. Ekolandskapen ska bygga på frivillighetens grund.

Naturvårdsverket pekar i sin styrmedelsanalys av utvecklingen av grön infrastruktur på de regionala landskapsstrategiernas potential att ge stöd för identifiering av svaga länkar i den gröna infrastrukturen och stöd i kommunernas fysiska planering. Grön infrastruktur definieras som strukturer i landskapet och brukandet av dem, som säkerställer en långsiktig överlevnad av livsmiljöer och arter, genom att spridningsmöjligheter säkerställs. På så sätt vidmakthålls ekosystemens förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster. Så som framhålls i utredningen om värdet av ekosystemtjänster (SOU 2013:68) kan de förslag om en handlingsplan för grön infrastruktur som utarbetats av Naturvårdsverket, liksom Miljömålsbered-

ningens förslag om inrättandet av s.k. Ekolandskap för ökade ekologiska samband i landskapet genom samverkansprocesser, ge upphov till ytterligare processer där samhällets lärande om värdet av ekosystemtjänster kan utvecklas. Utskottet anser liksom utredarna att det finns starka skäl att väga samman planeringen för ekosystemtjänster med åtgärder för grön infrastruktur mot bakgrund av den kunskap som finns om generella samband mellan ekosystemresiliens och bevarande av biologisk mångfald i landskapet. Så som påpekas i utredningen bör åtgärder sättas in för att utveckla landskapsstrategiarbetet så att det medverkar till förbättrade planeringsunderlag om ekosystemtjänster och deras resiliens, genom säkrandet av grön infrastruktur. Det är väsentligt att detta arbete tar till vara kunskap och samhällsintressen på lokal och regional nivå.

Utskottet noterar att den ovan nämnda proposition som regeringen har för avsikt att återkomma med i vår även kommer att beröra de förslag som finns i utredningen om ekosystemtjänster, SOU 2013:68. Då beredning pågår i Regeringskansliet föreslår utskottet att kommittémotion 2013/14: MJ301 (V) yrkande 14 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller ersättningsmark erinrar utskottet om att riksdagen 2010 beslutade att bemyndiga regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten att användas som ersättningsmark för identifierade skyddsvärda objekt. Skälet var att snabbt och utan stora direkta kostnader för statsbudgeten skydda stora arealer mark med höga naturvärden. Så som Miljömålsberedningen framhåller i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) ansåg regeringen att det system med ersättningsmark som hade gällt fram till 2010 och som innebar att Sveaskog haft i uppdrag att medverka till att underlätta för markägarbyten var resurs- och tidskrävande för alla berörda parter. Fördröjningar uppstod ofta, inte minst på grund av olika syn på värderingen av den mark som skulle överföras. Regeringen ansåg därför att systemet med ersättningsmark inte i tillräcklig omfattning bidragit till att nå miljö kvalitetsmålen. Systemet bedömdes vara både ineffektivt och förhållandevis kostsamt. Regeringen ansåg även att ett upphörande av uppdraget att tillhandahålla ersättningsmark innebar en renodling och ett tydliggörande av Sveaskogs affärsmässiga inriktning. Riksrevisionen hävdade 2010 att de stora skogsbolagens krav på ersättningsmark för att medverka vid reservatsbildning tillsammans med Sveaskogs restriktiva policy lett till att arbetet med reservatsbildning stått stilla. Riksrevisionen ansåg det också vara oklart hur regeringen i framtiden ska hantera behovet av ersättningsmark vid samhällsnyttiga insatser när uppdraget till Sveaskog tas bort. Det har även uppkommit frågor om det nuvarande systemet där ersättningsmark överförs från Sveaskog till staten. En sådan fråga är varför de 100 000 hektaren ersättningsmarker endast kommer att räcka till ca 60 000 hektar produktiv skogsmark inom planerade naturreservat. I delrapporten anføres även att Sveaskog har framfört att fler markavyttringar genom ersättningsmark skulle vara negativt både ekonomiskt och miljömässigt. Miljö-

målsberedningen anför att förutsättningarna och formerna för ersättningsmark är oklara, eftersom olika aktörer ger olika bilder av vilket intresse det finns för ersättningsmark och hur kostnadseffektiv ersättningsmark är. Miljömålsberedningen föreslår därför att regeringen senast 2013 ger Statskontoret i uppdrag att efter samråd med Konkurrensverket och Naturvårdsverket utreda förutsättningar och lämpliga former för ersättningsmark. Utredningen bör vara färdig senast 2014. Därefter bör det vara möjligt för regeringen att ta ställning till om och i vilken omfattning ersättningsmark bör användas för att nå etappmålet.

Utskottet föreslår att kommittémotion 2013/14:MJ492 (S) yrkande 55 avslås mot bakgrund av att Miljömålsberedningens förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Skogsbruk och skogsskötsel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, MP, C och V) om skogsbruksmetoder, åtgärder i nyckelbiotoper, skydd av vatten och våtmarker samt skogsskötsel.

Jämför reservationerna 5 (V), 6 (MP, V), 7 (S), 8 (V), 9 (S) och 10 (V).

Motionerna

I motion 2013/14:MJ297 av Jan Ericson (M) framhålls att det vore önskvärt med en översyn av skogsvårdslagen för att öka skogsägarnas frihet att välja avverkningsmetoder, eller möjligen med ett förtydligande av lagen för att underlätta ett mer miljövänligt och flexibelt skogsbruk. Enligt motion 2013/14:MJ362 av Mats Pertoft (MP) behöver vi en ny eller utvidgad skogsvårdslagstiftning som föreskriver skogsbruksmodeller som möjliggör att även miljömålen med tiden kan komma att nås. Enligt motionären finns det därför ett behov i Sverige av att utreda en ny skogslag som utgår från CTNF, Close To Nature Forestry, (dvs. ett produktionsskogbruk som har det skogsekosystem som är naturligt för platsen som mall och mål).

Även i kommittémotion 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 12 anfördes att det finns ett behov av alternativa skogsbruksmetoder till trakthyggesbruk och att en nationell målsättning för arealen kalhyggesfritt skogsbruk därför bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. I samma motion (yrkande 8) anfördes att alla nyckelbiotoper enligt Skogsstyrelsens definition bör undantas från åtgärder som inte främjar biologisk mångfald. Vänsterpartiet framhåller även i samma motion (yrkande 4) att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla skötselmetoder vid trakthyggesbruk som hållbart utvecklar avkastningen av timmer och bio-

massa. Bland annat nämns ökade insatser för röjning. Vidare framhålls att ett lagstadgat skydd bör införas för bredden på och omfattningen av kantzonen mot vatten och våtmarker (yrkande 17).

Socialdemokraterna anför i sin kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 49 att hänsyn måste tas till våtmarksbiotoper när regeringen bereder Miljömålsberedningens förslag om en ny skogsförordning, så att också träd som skyddar våtmarken sparas.

Enligt motion 2013/14: MJ233 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S) är det angeläget att regeringen genomför åtgärder både för att öka de skogsvårdande insatserna när det gäller plantering, röjning och gallring, och för att vi ska kunna lämna vidare den naturresurs som skogen innebär. I motion 2013/14: MJ392 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S) framhålls behovet av att Skogsstyrelsen prioriterar rådgivning till nya skogsägare om vikten av ett aktivt och långsiktigt hållbart skogsbruk.

I motion 2013/14: MJ335 av Per Åsling (C) framhålls skogens roll i klimatomställningen och långsiktiga spelregler för biobränsle. Bland annat nämns behovet av satsningar för ökat träbyggnad och på drivmedel.

Utskottets ställningstagande

I årets budgetproposition för utgiftsområde 23 (prop. 2013/14:1) framhålls att intresset för skogsbruk med alternativa brukningsformer har ökat hos skogsägarna. I propositionen anförts vidare att Skogsstyrelsen stöder utvecklingen, bl.a. genom stärkt samarbete med kommuner som vill pröva metoderna i sina tätortsnära skogar. Utbildningsinsatser om alternativa metoder har genomförts både internt på Skogsstyrelsen och för skogsägare. I samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anläggs försöksytor med olika alternativa former av skogsbruk för fem år sedan, och data från försöken kommer att analyseras under 2013. Utskottet noterar även att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) anför att Skogsstyrelsens tolkning och tillämpning av återväxt- och avverkningsbestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) i föreskrifter och allmänna råd behöver ses över så att de inte försvårar eller förhindrar skogsskötselformer som kan vara lämpliga i det aktuella beståndet. Skogsstyrelsen bör enligt Miljömålsberedningen särskilt se till att den kunskap som finns om alternativen till trakthyggesbruket så fort som möjligt arbetas in i dessa föreskrifter. Om kunskap saknas är det angeläget att sådan tas fram. Miljömålsberedningen föreslår därför att regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att efter samråd med berörda forskningsutförare utveckla kunskaperna om alternativa skogsbruksformer till trakthyggesbruket. Det anges särskilt att det bör ingå i uppdraget att systematiskt analysera och jämföra olika skogsbruksmetoders för- och nackdelar. Det kan handla om effekter på bl.a. skogsproduktion, biologisk mångfald och andra värden. Skogsbruksmetodernas effekt på s.k. nyckelarter bör särskilt belysas. Nyckelarter är

växt- eller djurarter som spelar en viktig roll för andra arter i ett ekosystem. Skogsstyrelsen bör även beakta de sociala värdenas betydelse för hur bestämmelserna tillämpas enligt Miljömålsberedningen.

Utskottet påminner även om det uppdrag som Skogsstyrelsen och SLU har fått att ta fram en modell för adaptiv skogsskötsel. Så som utskottet redogjorde för i sitt betänkande 2012/13:MJU16 är uppdragets syfte att öka produktionen av biomassa och samtidigt förbättra miljötillståndet i skogen. I ett första steg lämnade Skogsstyrelsen och SLU förslag på hur en modell för adaptiv skogsskötsel kan fungera i skogsbruket (Skogsstyrelsens meddelande 3/2013 om adaptiv skogsskötsel). Därefter inleddes ett program inom Skogsriket för att tillsammans med skogsägare och andra intressenter utveckla hållbara skogsskötselmetoder på adaptiv grund. Programmet löper t.o.m. 2015. Enligt Skogsstyrelsen innebär adaptiv skogsskötsel att ett urval av skötselåtgärder av skog kan prövas och utvärderas mot bakgrund av både produktions- och miljöaspekter. Syftet med adaptiv skogsskötsel är att minska osäkerheten genom ökad kunskap om olika skötselåtgärder. Skogsstyrelsen föreslår att adaptiv skogsskötsel inledningsvis får fungera inom ramen för de nuvarande skogliga regelverken. Några förslag till förändringar av regelverken presenterades därför inte av Skogsstyrelsen i meddelandet. Utskottet uppmärksammar särskilt att Skogsstyrelsen föreslår att hyggesfritt skogsbruk initialt startas som en åtgärd inom adaptiv skogsskötsel för att komma i gång snabbt. Utskottet välkomnar att samsynen om behovet av att utveckla hyggesfria skötselmetoder bedöms vara god och att planeringen och utläggningen av försök inleddes under 2013.

Utskottet noterar också att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) anför att kunskapen om vilken effekt sköselformer har på skogsproduktion, ekonomi, klimat, biologisk mångfald, skogens vatten m.m. är relativt begränsad. I delbetänkandet anföras att den forskning som finns på området pekar i olika riktningar och att det är svårt att dra entydiga slutsatser utifrån den. Bland annat anföras att de alternativa metoderna till trakthyggesbruket endast praktiserats i liten skala under efterkrigstiden och att det tar mycket lång tid att genomföra regelrätta experiment där olika skogssköselformer jämförs på ett systematiskt sätt. Miljömålsberedningen bedömer att en ökad variation i skogsbruket är önskvärd och att det därför är väsentligt att det inte finns onödiga hinder för en viss form av skogsbruk när den är lämplig. Hyggesfria metoder kan exempelvis tillämpas i ökad utsträckning i tätortsnära skogar eller i skogar med stor betydelse för friluftslivet eller i andra fall när det är lämpligt. Flera olika sköselformer gynnar den biologiska mångfalden genom att det skapas större variation i skogslandskapet. Detta ökar förutsättningarna för att kunna nå flera av miljökvalitetsmålen, särskilt målen Ett rikt växt- och djurliv och Levande skogar. Vidare framhålls att en ökad variation av skogsbruksmetoder sannolikt även ger bättre förutsättningar att möta framtida förändringar, exempelvis de förändringar som ett ändrat klimat kan med-

föra. Vid valet av bruksform bör även skogens sociala värden beaktas. Utskottet anser liksom Miljömålsberedningen att bruksformerna måste anpassas till de lokala förhållandena och att alla bruksformer inte är lämpliga överallt. Som anförts ovan bereds Miljömålsberedningens förslag i dessa frågor för närvarande inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det arbete som pågår anser inte utskottet att någon åtgärd bör vidtas i detta skede. Utskottet avstyrker därför motionerna 2013/14: MJ297 (M), 2013/14: MJ301 (V) yrkande 12 och 2013/14: MJ362 (MP).

När det gäller miljöhänsyn i skogsbruket erinrar utskottet om att regeringen 2010 gav Skogsstyrelsen i uppdrag att utarbeta en kunskapsplattform i fråga om vad som krävs för att uppnå en högre måluppfyllelse när det gäller hållbart skogsbruk. Utskottet anförde i sitt betänkande 2012/13: MJU16 att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bedömt att otidlighet är ett mycket centralt problemområde när det gäller målbilder. Det framhölls att det behövs en ökad tydlighet för att arbetet med miljöhänsynen ska kunna fortsätta att utvecklas. I betänkandet anfördes att Skogsstyrelsen därför åtagit sig att initiera en utökad dialog om mål, lagkrav och uppföljning av miljöhänsyn inom projektet Dialog om miljöhänsyn. Skogsstyrelsen förklarar i sin rapport Målbilder för en god miljöhänsyn (5/2013) att syftet med Dialog om miljöhänsyn har varit att dialogen skulle leda till en ökad samsyn inom sektorsansvaret, utvecklade sätt att beskriva målbilder för bra miljöhänsyn, väl kända lagkrav för miljöhänsyn och till uppföljningssystem som kan ligga till grund för en fortsatt utvecklings- och lärandeprocess. I ovan nämnda rapport redovisas arbetet med att ta fram målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksavverkning. Bland annat definieras hänsynskrävande biotoper (20 målbilder för hänsynskrävande biotoper indelade i fem olika kategorier presenteras), och det förs en diskussion om deras storlek och avgränsning. Vidare redogörs för hänsyn till kantzoner mot våtmarker med utgångspunkt från åtta olika typer av kantzoner, och målbilder för träd och buskar med naturvärden diskuteras. När målbilder för kantzoner mot sjöar och vattendrag diskuteras utgår man från visionen att alla skogsvatten på sikt ska ha väl fungerande kantzoner.

Utskottet noterar även att Miljömålsberedningen som ett nytt etappmål föreslår att samhällets krav på lägsta nivå för miljöhänsyn i skogsbruket anges tydligt i skogsvårdslagstiftningen senast 2014. Miljömålsberedningen konstaterar att den nuvarande skogspolitikerna bygger på frihet under ansvar för skogsbruket så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden upprätthålls. Lagstiftningen bör tydligt ange lägsta nivå för miljöhänsyn i skogsbruket. Etappmålet syftar till att säkerställa att denna lägsta nivå tydligt anges. Därutöver behövs omfattande frivilliga insatser från skogsbruket för att miljömålen i skogen ska nås. Miljömålsberedningen nämner bl.a. följande förslag till åtgärder:

- En ny skogsvårdsförordning införs senast 2014. Förordningen anger särskilt viktiga regler för miljöhänsyn. Innebörden i dagens regler klargörs, utan att ambitionsnivån förändras. Den grundlagsbaserade intrångsbegränsningen gäller oförändrat. De särskilt viktiga reglerna för miljöhänsyn är: skydd för växt- och djurarter, skydd för hänsynskrävande biotoper, sparande av träd vid avverkning, skyddszoner mot vatten och försiktighetsåtgärder för att skydda mark och vatten.
- Regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram underlag till en bilaga till den nya förordningen, med tydliga definitioner av hänsynskrävande biotoper och med uppgifter om vilka träd i fråga om bl.a. ålder och diameter som bör sparas vid avverkning. När det gäller de hänsynskrävande biotoperna bör myndigheten i sitt arbete särskilt beakta att det av rättsäkerhetsskäl kan finnas anledning att utelämna svårdefinierade företeelser ur definitionerna. Uppdraget bör redovisas senast i mars 2014.
- Regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram tydliga föreskrifter om hur skyddszoner mot vatten ska utformas. Skogsstyrelsen bör i sitt arbete samråda med Havs- och vattenmyndigheten. Uppdraget bör redovisas före utgången av 2014.

Så som framhålls i delbetänkandet är det i dag den ansvariga förvaltningsmyndigheten Skogsstyrelsen som genom sina föreskrifter anger kraven på miljöhänsyn. Det kan vara svårt för en förvaltningsmyndighet att göra de politiska avväganden som detta i delar medför. Miljömålsberedningens förslag innebär att de viktigaste förtydligandena sker i den nya förordningen som beslutas av regeringen. Skogsstyrelsen får i uppgift att på särskilt utpekade områden ange mer detaljerade föreskrifter. De särskilt viktiga reglerna för miljöhänsyn i förordningen klargör samhällets krav på lägsta nivå för miljöhänsyn både för skogsbrukaren och för Skogsstyrelsen. Reglerna gäller inom den ram som intrångsbegränsningen ger. En skogsbrukare kan inte tvingas att följa dessa regler utöver intrångsbegränsningen utan att ersättning ges (jämför vad utskottet anför under skydd av områden med anledning av en motion om skydd av värdekärnor). Däremot förväntas det att många skogsbrukare frivilligt är beredda att lämna extra hänsyn. De särskilt viktiga reglerna för miljöhänsyn blir då en vägledning om vilken frivillig hänsyn som är mest angelägen att lämna. Så som anförts ovan sker Skogsbrukets frivilliga åtgärder på miljöområdet i huvudsak inom certifieringssystemen Forest Stewardship Council (FSC) och Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC).

Vad särskilt beträffar skyddet för biotoper erinrar utskottet om att hänsynskrävande biotoper är områden som har högre naturvärden än omkringliggande skog och utgör miljöer som har särskild betydelse för djur- och växtliv. Det kan röra sig om kärr, sumpskogar med naturskogskaraktär, bergbranter, raviner, områden vid källor och örtrika områden längs bäckar. Enligt nuvarande bestämmelser ska man bl.a. förhindra eller begränsa skador i och invid hänsynskrävande biotoper. Miljömålsberedningen föreslår i

stället att det införs ett förbud mot åtgärder i hänsynskrävande biotoper som på ett betydande sätt påverkar biotopen negativt för att det ska vara tydligt för markägarna vad som förväntas av dem. Ett sådant förbud förutsätter tydliga beskrivningar eller definitioner av vad som är en hänsynskrävande biotop. Utskottet noterar också att det i FSC- respektive PEFC-certifieringen bl.a. finns regler om begränsningar av avverkningar av nyckelbiotoper. FSC-standarden innebär bl.a. att nyckelbiotoper och naturvärdesträd inte får avverkas inom den certifierade marken. FSC-skogsägare är även skyldiga att sätta av minst 5 procent av den produktiva marken för naturvårdsändamål. Även inom PEFC-certifieringen ska nyckelbiotoper alltid sparas inom ramen för kravet på 5 procents avsättning av produktiv skogsmark. Skogsägare ska vidare lämna minst tio naturvärdesträd per hektar.

Utskottet noterar att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande anför att skyddszoner mot vatten ofta är en effektiv åtgärd för att minska de effekter på vatten som uppstår vid skogsbruk. I delbetänkandet framhålls vidare att avverkning av skog i närheten av vatten kan leda till att organiskt material, näringsämnen och andra ämnen tillförs vattnet, vilket i sin tur kan påverka vattenlevande organismer. Träden och marken närmast vatten skyddar även mot extrema temperaturer och stabiliserar marken. Enligt nuvarande bestämmelser ska man bl.a. lämna skyddszoner med träd och buskar i sådan utsträckning det behövs av hänsyn till bl.a. vattenkvaliteten. Man ska även förhindra eller begränsa skador på mark och vatten. För att klargöra regeln föreslår Miljömålsberedningen att sjöar och vattendrag förses med en skyddszon. Det innebär att zoner med träd och buskar ska lämnas kvar i anslutning till sjöar och vattendrag i sådan utsträckning som behövs med hänsyn till vattenkvaliteten. Miljömålsberedningen föreslår att regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram föreskrifter om hur en sådan skyddszon närmare ska utformas. Eftersom det är rimligt att skyddszonernas utformning varierar beroende på de naturliga variationerna i landskapet och mellan olika regioner bör föreskrifterna även innehålla kriterier för när och på vilket sätt skyddszoner ska lämnas.

När det gäller försiktighetsåtgärder inom skogsbruket i fråga om körska-dor och markberedning med tanke på vattenskador noterade utskottet i sitt betänkande 2012/13:MJU16 att det framgår av Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder, att ett rådgivningsprojekt har startat genom Landsbygdsprogrammet som syftar till att bevara och utveckla miljövärden i och i anslutning till skogslandskapets vattensystem. Målet med rådgivningen är att skogsbruksåtgärder ska genomföras på ett ändamålsenligt sätt med så liten påverkan på vattenekosystemen som möjligt i syfte att förhindra t.ex. läckage av tungmetaller och näringsämnen, erosion och brist på död ved. Projektet ska också, enligt rapporten, bidra till att skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga bibehålls och att dikesrensning på marker med triviala naturvärden utförs i ökad omfattning. I betänkandet uppmärksam-

mades även att en arbetsgrupp med representanter för hela skogsbruket inklusive Skogsstyrelsen och Skogforsk strax innan årsskiftet 2010/11 tog fram ett förslag till policy i syfte att motverka uppkomsten av körskador på skogsmark (se t.ex. Skogsstyrelsen 2010). Fokus har främst legat på att minimera körskador genom bättre planering och med hjälp av tekniska hjälpmedel. Utskottet uppmärksammar även att Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande framhåller att körskador exempelvis kan leda till skadlig slamtransport, kvicksilverläckage och näringsläckage till skogens vatten. Bland annat nämns att byggandet av skogsbilvägar och traktorvägar kan leda till skador på natur- och kulturmiljön. Det är därför viktigt att man vidtar försiktighetsåtgärder för att undvika detta. Enligt dagens bestämmelser ska skador på mark och vatten förhindras eller begränsas. Vidare ska bl.a. allvarliga körskador förhindras. Miljömålsberedningen föreslår att reglerna klargörs så att det tydligt framgår att man ska vidta skyddsåtgärder för att minska körskador, att skogsbilvägar och traktorvägar inte ska anläggas i direkt anslutning till sjöar eller vattendrag och att vägdiken inte ska utformas så att de ansluter direkt till sjöar eller vattendrag. Vid sidan om försiktighetsåtgärderna ska även återställande åtgärder genomföras så att t.ex. stigar och vattendrag rensas från avverkningsrester. Miljömålsberedningen föreslår vidare att Skogsstyrelsen bemyndigas att i föreskrifter ytterligare konkretisera de försiktighetsåtgärder och återställande åtgärder som behövs utifrån detta.

Miljömålsberedningens delbetänkande har som ovan nämnts remitterats, och regeringen har för avsikt att återkomma med en proposition i vår.

Mot bakgrund av det pågående arbetet inom både Skogsstyrelsen och Regeringskansliet föreslår utskottet att kommittémotionerna 2013/14: MJ301 (V) yrkande 8 och 17 och 2013/14: MJ492 yrkande 49 lämnas utan vidare åtgärd.

Så som framhålls i årets budgetproposition (utg.omr. 23) är skogen en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Regeringens vision Skogsriket – med värden för världen har som mål att ta till vara skogens alla värden och därigenom skapa förutsättningar för fler jobb på den svenska landsbygden. I propositionen framhålls att Skogsriket bygger på det hållbara brukandet och de två jämställda skogspolitiska målen om miljö och produktion. Vidare anförts att visionen Skogsriket utvecklas i dialog med skogssektorn och att man inom Skogsriket under 2014 kommer att behandla frågor om bl.a. lönsamhet, klimat, skogens roll i utvecklingen mot en biobaserad samhällsekonomi samt kompetensförsörjning. Trähusbyggande och naturbaserad turism är näringsgrenar vars stora potential fortsatt kommer att främjas inom Skogsriket. Träbyggande har varit ett fokusområde i Skogsriket under 2012, och inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2013 anordnades en nordisk konferens om träbyggande. En särskild markering av detta gjordes genom

ett bidrag på 3 miljoner kronor till en fortsättning av Trästad. Skogsstyrelsens rådgivning om röjning har också förstärkts under 2012 inom ramen för Skogsriket – 40 miljoner kronor har avsatts till detta ändamål 2012–2015. Skogsstyrelsens utvärdering visar på gott resultat. Rådgivningen bedöms ha gett en ökning av röjningsinsatserna med 10 000 hektar under 2012. Landsbygdsminister Eskil Erlandsson har även i ett svar på en skriftlig fråga (2013/14:258) framhållit att vi rör oss mot en biobaserad samhällsekonomi och att regeringen bedömer att det behövs utökad forskning för att tillvarata och utveckla skogens alla möjligheter. Under åren 2014–2016 har regeringen satsat totalt 100 miljoner på åtgärder för ökad produktion och användning av skogsråvara och biomassa. Men det finns fler områden som kan ge tillväxt. Ministern nämner bl.a. att Sveriges skogrika län inom ramen för sina regionala handlingsplaner för Skogsriket satsar på skogsturism. Utskottet noterar också att bioenergi från den gröna sektorn i dagsläget svarar för nästan en tredjedel av den svenska energianvändningen enligt budgetpropositionen för i år (utg.omr. 23). Ungefär 85 procent av bioenergin kommer från skogssektorn och till stor del från industrins biprodukter. I budgetpropositionen anförs att arbetet med en omställning till förnybar energi inom de gröna näringarna måste fortsätta och att en rad åtgärder inom de gröna näringarna har påbörjats i syfte att minska oljeberoendet och den negativa miljöpåverkan. Två viktiga exempel som nämns i propositionen är initiativ till energieffektivisering och omställning av arbetsmaskiner från fossila bränslen till biodrivmedel. Andra exempel som ges är bl.a. arbetet med EU-direktivet om ändringar i förnybarhetsdirektivet (ILUC) samt utredningen om en fossiloberoende fordonsflotta (dir. 2012:78).

Mot bakgrund av de utmaningar och stora möjligheter som skogen och skogsbruket står inför fick Skogsstyrelsen i uppdrag att göra en förstudie om utvecklingen av ett nationellt skogsprogram. Förstudien, som presenterades i meddelande 6/2013, ska ge ett kunskapsunderlag för utveckling av verktyg för att ta till vara framtidens möjligheter och identifiera hinder för det hållbara skogsbruket med dess jämställda produktions- och miljömål. Förstudien ska också ge underlag för en bedömning om ett sådant nationellt skogsprogram är kostnadseffektivt. Av propositionen framgår att förstudien kommer att utgöra det huvudsakliga underlaget för regeringens överväganden om huruvida ett nationellt skogsprogram bör skapas. Det finns potential att avsevärt öka skogens årliga tillväxt. Utskottet delar regeringens bedömning att en hög och stabil tillväxt är grundläggande för att långsiktigt kunna ta till vara skogens roll i klimatarbetet samt för att möta den ökade efterfrågan på biomassa. Utskottet noterar att satsningen på utveckling av hållbara skötselmetoder genom en systematisk och upprepad ansats av aktivt lärande därför fortsätter för att utveckla möjligheterna. Metoderna ska utvecklas tillsammans med en effektiv och funktionell miljöhänsyn. Liksom regeringen anser utskottet att goda kunskaper hos skogsägarna om åtgärder och metoder är en avgörande faktor för skogspoliti-

kens inriktning på frihet under ansvar och för att nå målsättningen om ökad tillväxt inom ramen för ett hållbart skogsbruk. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om det uppdrag som Skogsstyrelsen och SLU har fått att ta fram en modell för adaptiv skogsskötsel (se även vad utskottet anfört om detta uppdrag ovan). Syftet är att öka produktionen av biomassa och samtidigt förbättra miljötillståndet i skogen. Av regleringsbrevet till Skogsstyrelsen för 2014 framgår att exempel på åtgärder som kan analyseras inom ramen för detta är trädslagsval, bruk av förbättrat skogsodlingsmaterial och genetisk variation, gallringsregimer, förkortade omloppstider, andra brukningsformer än trakthyggesbruk samt behovsanpassad gödsling. Skogens sociala värden ska beaktas i metodutvecklingen.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att motionerna 2013/14: MJ233 (S), 2012/13: MJ392 (S), 2013/14: MJ335 (C) och 2013/14: MJ301 (V) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Återskapande av skogsmiljöer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (M, MP och V) om återskapande av skogsmiljöer, blandskog och främmande trädslag.

Jämför reservationerna 11 (MP, V), 12 (MP, V) och 13 (MP).

Motionerna

Vänsterpartiet anför i sin kommittémotion 2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. yrkande 15 att berörda myndigheter bör få i uppdrag att utarbeta en nationell plan för restaurering och återskapande av skogstyper för de mest hotade arterna. Bland annat nämns restaurering och återskapande av lövskog, ädellövskog och tallskog.

I kommittémotion 2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. yrkande 5 framhåller Miljöpartiet att åtgärder behövs för att gynna blandskog. I samma motion (yrkande 4) anføres att det behövs en strategi för riskhantering av invasiva främmande trädslag i skogsbruket och att nyetableringen av sådana trädslag bör minska. Enligt motion 2013/14: MJ270 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) bör möjligheterna till ökad användning av främmande trädslag i skogsbruket ses över för att anpassas till klimatförutsättningar som är i förändring.

Utskottets ställningstagande

Enligt uppgift från Skogsstyrelsen gör Naturvårdsverket och länsstyrelserna en storsatsning på olika nationella åtgärdsprogram för att rädda hotade arter och deras livsmiljöer. Detta arbete sker i samverkan med mark-

ägare, Skogsstyrelsen och andra aktörer. Åtgärdsprogrammen berör flera av de miljökvalitetsmål som antagits av riksdagen, bl.a. Levande skogar, och innebär en satsning på naturvårdande skötsel och återskapande av förlorade skogsmiljöer. Satsningen omfattar drygt 200 program och ca 400 utpekade arter. Exempel på åtgärdsprogram där Skogsstyrelsen deltar aktivt är bl.a. särskilt skyddsvärda träd, brandgynnad flora, kalktallskogar, bombmurkla och fjälltaggsvampar. I projektet Mera tall har Skogsstyrelsen och delar av svensk skogsnäring gått samman för att markägare ska våga satsa på tall. Att hitta balansen mellan skog och vilt är kärnfrågan. Syftet med projektet är enligt Skogsstyrelsen att vända utvecklingen för skogarna i Sverige så att de marker som lämpar sig för tall förnygras med tall och att även blandbestånd gynnas och den biologiska mångfalden stärks. Projektet pågår åren 2010 t.o.m. 2015, men kan sedan eventuellt förlängas.

Utskottet påminner även om att Miljömålsberedningen i SOU 2011:34 föreslog fem etappmål om biologisk mångfald. Regeringen fastställde etappmålen genom beslut den 26 april 2012 (se Ds 2012:23). De redan beslutade etappmålen utgör en integrerad del av strategin för långsiktigt hållbar markanvändning och omfattar flera viktiga frågor, bl.a. etappmål om ekosystemtjänster och resiliens, etappmål om betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster, etappmål om hotade arter och naturtyper, etappmål om invasiva främmande arter och etappmål om kunskap om genetisk mångfald. Utskottet uppmärksammar att etappmålet om hotade arter och naturtyper innebär att åtgärdsprogram för att uppnå en gynnsam bevarandestatus för sådana hotade arter och naturtyper som inte kan säkerställas genom pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd ska vara genomförda eller under genomförande senast 2015.

Miljömålsberedningen framhåller även i sitt delbetänkande SOU 2013:43 att det svenska landskapet under det gångna seklet har påverkats av ett allt effektivare jord- och skogsbruk och att det därför finns ett stort behov av att upprätthålla och återskapa den biologiska mångfalden och ekosystemen. Två aspekter av biologisk mångfald är variation av naturtyper och samband i landskapet. Så som framhålls i delbetänkandet är den hänsyn som tas inom jord- och skogsbruk viktig för att upprätthålla sambanden i landskapet. När skötsel och restaurering planeras behöver samspelet med markanvändningen i vardagslandskapet således uppmärksammas. Enligt Miljömålsberedningen bör skötsel och restaurering inriktas på att säkerställa ekologisk representativitet och samband i landskapet. Bland annat nämns följande naturtyper särskilt:

- våtmarker i skogs- och jordbrukslandskap i södra och mellersta Sverige,
- lövskogar i hela landet, inklusive ädellövskogar,
- landskap präglade av brand,
- övergångszoner.

Möjligheter som ges av den gemensamma jordbrukspolitiken och Landsbygdsprogrammet när det gäller bidrag och ersättning för skötsel- och restaureringsåtgärder såväl inom som utanför skyddade områden bör särskilt tas till vara. EU:s miljöfond Life plus bidrar med medel till restaureringsåtgärder i Natura 2000-områden. I delbetänkandet nämns även att det vid sidan av Landsbygdsprogrammet också finns andra ersättningsformer och bidrag att söka. Även åtgärdsprogram för hotade arter och vattenmyndigheternas åtgärdsprogram har betydelse för skötsel- och restaureringsåtgärder i vardagslandskapet. Utskottet påminner om att förslagen i delbetänkandet (SOU 2013:43) för närvarande bereds i Regeringskansliet.

Utskottet föreslår att kommittémotion 2013/14:MJ301 yrkande 15 lämnas utan vidare åtgärd mot bakgrund av det anförda.

Så som Miljömålsberedningen påpekar i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) är lövrik skog viktig för den biologiska mångfalden. En inblandning av lövträd i produktionsskog är positiv för många icke-specialiserade skogslevande arter. Många rödlistade arter är beroende av gamla, döende och döda lövträd. Trots att den årligt föryngrade arealen lövskog under senare år har ökat är lövskogar en ekologisk brist i det svenska skogslandskapet. Miljömålsberedningen bedömer att arbetet med skötsel- och restaureringsinsatser för att bevara och skapa lövskogar, liksom blandskogar med löv- och barrskogar med lövinslag, bör prioriteras. Återskapandet av lövskogar kan relativt snabbt ge effekt för en rad hotade och sårbara arter. Återkommande bränder har påverkat många skogslandskap men även myrar och hedar i Sverige. Branden skapar bl.a. förutsättningar för vedlevande insekter och gynnar bildandet av nya lövskogar. Sedan ett århundrade släcks merparten av alla skogsbränder via effektiv brandbekämpning. För att långsiktigt kunna bevara arter och naturtyper knutna till brand krävs brandpräglade miljöer. Miljömålsberedningen ser därför ett behov av skötsel- och restaureringsinsatser i landskap som historiskt präglats av brand. Aktiv användning av brand bör öka för att snabbare återskapa naturskogsmiljöer. Ett antal ekonomiska stöd för att utveckla och bevara natur- och kulturmiljövärden i skogslandskapet finns i dag, exempelvis bidraget till ädellövskogsbruk (stödet syftar till att kompensera markägare för de högre kostnader som uppstår vid föryngring av ädellövskog på grund av de krav som ställs i 25 § skogsvårdslagen på att bevara ädellövskog) och bidraget till natur- och kulturmiljövård i skogen, Nokås (syftet med stödet är att berika skogsmiljöer av allmänt intresse). Landsbygdsprogrammet innehåller vidare stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden som finansieras gemensamt av Sverige och EU. Inom programmet finns tre stöd med särskilt fokus på skogen: Bevara och utveckla skogens mångfald, Kompetensutveckling samt Öka arealen ädellövskog. Enligt Miljömålsberedningen råder det i dag osäkerhet om hur de olika stöden samverkar och om stöden leder till de mest kostnadseffektiva åtgärderna. Det har exempelvis uppstått vissa överlappningar mellan Nokås och Landsbygdsprogrammets stöd Bevara och utveckla skogens mångfald. Det kan också

ifrågasättas om nuvarande ekonomiska stöd är förenliga med den skogspolitiska utgångspunkten att skogsnäringen har det huvudsakliga ansvaret för naturvårdsåtgärderna i vardagslandskapet. Miljömålsberedningen anser därför att det mot denna bakgrund finns behov att utvärdera befintliga svenska och europeiska ekonomiska stöd och överväga förändringar för ökad effektivitet i åtgärderna i fråga om miljöeffekter på mark och vatten. I detta sammanhang bör även ekosystemtjänsternas värde för samhället uppmärksammas. Möjligheten för markägare att få ersättning för värdefulla ekosystemtjänster bör kunna utvecklas enligt Miljömålsberedningen. Utskottet påminner om den utredning om att synliggöra värdet av ekosystemtjänster som presenterades i december 2013 (SOU 2013:68).

Vidare bör kommissionens meddelande En ny EU-skogsstrategi: för skogarna och den skogsbaserade sektorn uppmärksammas. Kommissionen anför där att skogen ger ekosystemtjänster som både landsbygdssamhällen och tätorter är beroende av, och rymmer en enormt stor biologisk mångfald. För att skogarna ska kunna reagera på framtida hot och tendenser måste den genetiska mångfalden breddas och hotade genetiska resurser skyddas. Enligt strategin ska medlemsstaterna bl.a. förbättra bevarandet av skogens genetiska resurser (mångfald bland trädarter) och mångfald inom arter och populationer. Kommissionen kan stödja medlemsstaterna i detta arbete, särskilt via programmet för landsbygdsutveckling.

Mot bakgrund av att såväl Miljömålsberedningens förslag som förslagen som nämns i utredningen om ekosystemtjänster för närvarande bereds inom Regeringskansliet finner utskottet inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av kommittémotion 2013/14:MJ506 yrkande 5. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

När det gäller främmande trädslag kan utskottet konstatera att för skogsodling med främmande trädslag gäller nationell rådgivning. Skogsstyrelsen är bemyndigad att meddela föreskrifter om vilket skogsodlingsmaterial som får användas inom olika områden och vilka villkor som gäller för användningen. Skogsstyrelsen kan vid behov kräva en miljöanalys av vilken inverkan ett nytt skogsodlingsmaterial har på miljön eller skogsskötseln. Kommersiell odling av genetiskt modifierade skogsträd regleras på EU-nivå. Av den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen (rapport 6500, Steg på vägen) framgår att förutsatt att skogsodling med främmande trädslag sker i liten omfattning och med en anpassad fördelning på landskapsnivå bedöms riskerna vara begränsade för negativ påverkan på natur- och kulturmiljövärden, rennärning och sociala värden. Nuvarande styrmedel bedöms i stort vara tillräckligt effektiva. Utskottet vill även uppmärksamma Skogsstyrelsens redovisning av uppdraget om bl.a. en översyn av lagstiftning på området och en utvärdering av gränsen för skogsodling med contortatall (meddelande 7/2009). Skogsstyrelsen framhöll där att contortatallen sedan lång tid helt har dominerat användningen av främmande trädslag i Sverige och att trädslaget nu finns på ca 550 000 hektar. I mitten av 1980-talet föröyrgrades årligen mer än 35 000 hektar med contorta-

tall för att sedan successivt minska. Övriga främmande trädslag förekommer endast i liten utsträckning, men användningen har enligt Skogsstyrelsen ökat under de senaste åren, särskilt för hybridlärk, hybridasp och sitkagran, inte minst efter stormarna Gudrun och Per. Skogsstyrelsen anförde vidare att användningen av främmande trädslag i stor utsträckning handlar om en värdering av möjligheter och risker. Skogsstyrelsen anser att skogsbruket bör ges möjlighet att använda fler trädslag än de inhemska, främst för att utnyttja möjligheterna till ökad virkesproduktion och bättre kunna sprida riskerna i samband med klimatförändringarna, och att samhället bör ta ansvaret för att i lagstiftningen reglera ekologiska risker av större betydelse, t.ex. genom förbud mot användning av främmande trädslag nära nationalparker och naturreservat för att motverka oönskad fröspridning. Lagstiftningen bör även kompletteras med regler för att värna rennäringens intressen. I övrigt bör skogsbruket under eget ansvar få använda främmande trädslag upp till ett arealtak på landsnivå. Skogsstyrelsen föreslår bl.a. att en lista med de trädslag som är inhemska tas in i Skogsstyrelsens föreskrifter och att övriga trädslag definieras som främmande, att en begränsning införs på landsnivå om högst 15 000 hektar årlig användning av främmande trädslag, att en begränsning införs som begränsar förnyring med främmande trädslag till högst 25 procent av skogsmarksarealen inom en brukningsenhet (arealen främmande trädslag får dock alltid uppgå till 50 hektar), att förbudet mot att använda contortatall nära nationalparker och naturreservat utsträcks även till övriga främmande trädslag (men att möjligheter till en mer flexibel tillämpning bör utredas), och att en ny regel införs om att undvika användning av främmande trädslag nära biotopskyddsområden och naturvårdsavtal om det finns risk för negativ påverkan. Utskottet noterar dock att Skogsstyrelsens förslag om justerat regelverk för främmande trädslag ännu inte har resulterat i något beslut. Enligt den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen (se ovan) finns det behov av ökad kunskap om hur främmande trädslag påverkar den biologiska mångfalden. Enligt utvärderingen finns även en potentiell målkonflikt som kräver politisk avvägning utifrån exempelvis målsättningar om ökad andel förnybar energi.

I fråga om invasiva främmande arter konstaterar utskottet att det redan beslutade etappmålet om invasiva främmande arter innebär att dessa arters effekter på den biologiska mångfalden i Sverige och deras socioekonomiska effekter på bl.a. hälsa ska vara bedömda senast 2015 och att prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts då. I detta sammanhang vill utskottet även hänvisa till kommissionens förslag om invasiva främmande arter. Förslaget innebär att en förteckning över de invasiva arter som är av betydelse för hela EU och som uppfyller vissa kriterier ska antas av kommissionen genom genomförandeakter. De arter som anges i förteckningen får sedan inte avsiktligt föras in i EU, släppas ut, användas eller tillåtas reproducera sig där. Medlemsstaterna får vidta nödgärder mot invasiva främmande arter även om de inte ingår i förteckningen. Förordningen inne-

håller även regler om invasiva främmande arter av betydelse för enstaka medlemsstater. Medlemsstaterna ska enligt förslaget förbjuda all avsiktlig utsättning i miljön av sådana arter och informera kommissionen om vilka arter som anses vara av betydelse för dem. Regeringens preliminära ståndpunkt (2013/14:FPM7) är att den ställer sig positiv till ett ökat samarbete på EU-nivå när det gäller invasiva främmande arter. Förslaget måste dock analyseras närmare i fråga om kostnadseffektivitet och den administrativa bördan, men regeringen anser att det är viktigt att förhandlingarna inte drar ut på tiden utan att ett system inom EU kommer till stånd inom en nära framtid. För regeringen är det dock viktigt att det finns flexibilitet för medlemsstaternas åtgärder inom det egna landet. Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen med anledning av kommissionens förslag anser myndigheten att det är centralt att den kommer att vara den nationella behöriga myndigheten som beslutar om vilka trädslag som ska klassificeras som nationellt invasiva och vilka restriktioner som gäller för skogsodling med sådana arter. Skogsstyrelsen anser att invasivitet är ett komplext begrepp och att det trots eventuella resultat från miljökonsekvensbedömningar och vetenskapliga studier kan vara svårt att avgöra om en art är invasiv eller inte. Ett exempel på en omtvistad art är, enligt Skogsstyrelsen, contortatal-len. Med en skogsodling på drygt 550 000 hektar dominerar contortatal-len användningen av främmande trädslag i Sverige. Contortatal-len har avsiktligt introducerats i Sverige i stor skala och anpassat sig till sin nya miljö. Trots att åtskilliga analyser har gjorts av ekologiska och andra effekter av skogsbruk med contortatall finns olika synsätt på huruvida contortatal-len är invasiv eller inte. Skogsstyrelsen anser inte att contortatal-len är invasiv: Trädslaget kan fortsätta odlas i Sverige, och nationell lagstiftning ska reglera de ekologiska riskerna med trädslaget. När definitionen för invasivitet appliceras på contortatall framkommer att trädslaget kan påverka ekosystemtjänster, människors hälsa och ekonomi på olika sätt: Skogsägaren får möjlighet till en breddad "trädslagsportfölj" som kan ge ökad virkesproduktion och minskad ekonomisk risk. Om rätt skötselprinciper och skogsodlingsmaterial används har trädslaget en god överlevnadsförmåga, drabbas i betydligt mindre grad av viltskador än vanlig tall och är hårdig mot frost och mot vissa vanliga svampskador som annars drabbar vanlig tall. Rennäringen påverkas däremot negativt då den täta contortaskogen försvårar renskötsel och bete, och lavtillväxten minskar. Dessutom är sociala värden och kulturmiljövärden något lägre i en contortaskog än i en planterad tall- eller granskog. Beroende på målgruppen kan därför användningen av contortatall vara både positiv och negativ för ekosystemtjänster, människors hälsa och ekonomin enligt Skogsstyrelsen. Eftersom det handlar om att göra avvägningar och prioritera mellan olika intressen och värden är bedömningen av contortatallens eventuella invasivitet komplex.

Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2013/14: MJ270 (M) och 2013/14: MJ506 (MP) yrkande 4. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Skogens sociala värden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, MP och V) om skogens sociala värden.

Jämför reservationerna 14 (MP), 15 (S, MP, V), 16 (S, MP, V), 17 (MP, V) och 18 (MP, V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 6 måste kunskapen om skogens sociala värden öka, och Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att höja kunskapsläget. I samma motion (yrkande 7) föreslås att en särskild satsning görs på tätortsnära och bostadsnära skog inom ramen för Lonabidraget.

Socialdemokraterna framhåller i sin kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. yrkande 51 att skydd av skogens sociala värden bör införas i skogsvårdslagen. Enligt samma motion (yrkande 52) bör regeringen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag ge Boverket i uppdrag att tillhandahålla vägledning och underlag för att underlätta för kommunerna att skydda mer tätortsnära skog.

I motion 2013/14:MJ516 av Catharina Bråkenhielm (S) anförs att det behövs en översyn av regelverket för slutavverkning för att en möjlig och rimlig bevarandezon runt privata bostadshus ska beaktas.

Vänsterpartiet framhåller i sin kommittémotion 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. yrkande 7 att berörd lagstiftning bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden. I samma motion anförs att regeringen ska återkomma med direktiv för en översyn av miljöbalken i syfte att stärka medborgares och organisationers tillgång till information och möjlighet till inflytande vid slutavverkningar för att stärka de sociala och biologiska värdena (yrkande 9). Vidare yrkas att en rekreationsinriktad skogsskötsel ska bedrivas i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk (yrkande 11).

Utskottets ställningstagande

Skogsstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2013 i uppdrag att göra en sammanställning av kunskapsläget om skog och sociala värden. I sitt meddelande Skogens sociala värden – en kunskaps-sammanställning (9/2013) redovisar Skogsstyrelsen sitt uppdrag. Skogsstyrelsen framhåller i meddelandet att skogens sociala värden berörs av flera politikområden, bl.a. skogspolitik, miljöpolitik, friluftslivspolitik, politik för samhällsbyggnad, näringspolitik samt politik för lokal och regional utveckling. Det är många aktörer som påverkar och påverkas av skogens sociala värden. Det anförs

vidare att tillståndet för skogens värde för friluftsliv och rekreation inte kunde bedömas vid den senaste miljömålsuppföljningen eftersom uppföljning saknades. Olika aktörer har olika syn på vilken hänsyn som tas och vilken hänsyn som borde tas inom skogsbruket. Utskottet noterar också att olika aktörer förefaller ha olika syn på vad som bör ingå i begreppet skogens sociala värden och andra näraliggande begrepp. I meddelandet framhålls också att kommunerna tillsammans med bl.a. markägare, olika näringar och staten har en viktig roll i arbetet. Enligt Skogsstyrelsen värdas skogens sociala värden bra på en del håll, men på andra håll är hänsynen bristfällig. Det påpekas även att det förekommer att höga sociala värden går förlorade på grund av skogsbruk, men att det är oklart i vilken omfattning det sker och hur stor betydelse det har för uppfyllandet av miljömål och friluftslivsmål.

Skogssektorns arbete inom projektet Dialog om miljöhänsyn har skapat en plattform för fortsatt arbete med målbilder för god miljöhänsyn inom områden som har betydelse för friluftsliv och rekreation. Inom projektet har målbilder tagits fram för närskogar, friluftsskogar, uppehållsplatser samt stigar och leder. Skogsstyrelsen anser att det finns behov av en fortsatt samverkan och ett tydliggörande av ansvar med berörda aktörer när det gäller frågor och områden som har betydelse för skogens sociala värden. Det finns många olika intressen som berörs, och därför behövs en samverkan på nationell, regional och lokal nivå mellan berörda myndigheter och aktörer. Skogsstyrelsen framhåller också att det är viktigt att klargöra ansvars- och rollfördelningen mellan statliga myndigheter och kommuner. Vidare anføres att samverkan behöver utvecklas kring samhällsplanering och markanvändning, för att stärka kompetensen om skogens sociala värden och för att utveckla verktyg som exempelvis kunskapsunderlag, stöd och ersättningar samt uppföljning. Samverkan och dialog är också viktigt för att få en större samsyn om skogens värden och hur skogen förvaltas.

Skogsstyrelsen anser att kompetensen och medvetenheten om skogens sociala värden och skogen som resurs för lokal och regional utveckling behöver stärkas. Kompetensen behöver utvecklas genomgående på myndigheter, i kommuner och inom skogsbruket. Skogssektorn bör stärka sin kompetens och erbjuda ett urval av olika skogsbruksmetoder som kan tillfredsställa markägares önskingar och samhällets mål. Vidare framhålls att det är viktigt att forskningen om skogens sociala värden stärks. Skogsbrukets planeringsverktyg behöver utvecklas för att tillvarata skogens sociala värden enligt Skogsstyrelsen. Stöd för dialogprocesser behöver tas fram. Skogsstyrelsen anför att det behöver förtydligas om och hur sektorsansvaret för skogens sociala värden skiljer sig från andra miljövärden. Bland annat föreslås följande åtgärder: utvecklad samverkan mellan aktörerna inom skogssektorn samt andra samhällsaktörer, kompetensutveckling, forskning, utveckling av metoder för att ta fram kunskapsunderlag samt metoder för samråd och deltagandeprocesser och uppföljningsmetoder.

Utskottet vill även erinra om vad det anförde i sitt betänkande 2012/13: MJU16 när det gäller skogens sociala värden. Utskottet konstaterade bl.a. att det enligt Naturvårdsverket finns goda exempel på hur skog med värden för friluftsliv och rekreation förvaltas och görs tillgänglig, men skillnaden är stor mellan olika kommuner, aktörer och områden. Det framhölls även att skogsmiljöer är viktiga för människors livskvalitet, rekreation och friluftsliv och att tätortsnära skogsområden med frilufts-, kulturmiljö- och naturvärden är av särskild betydelse. Det uppmärksammades också särskilt att kommunerna har en viktig roll i bevarandet av tätortsnära skogsområden och att de kan genomföra insatser med hjälp av regeringens fortsatta satsning på den lokala och kommunala naturvårdssatsningen, Lona. Utskottet noterade att det pågående uppdraget till länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län att genomföra programmen för skydd av tätortsnära natur fortsätter t.o.m. 2015. Utskottet påminde också om att regeringen 2010 lämnade Sveriges första proposition om friluftsliv, Framtidens friluftsliv (prop. 2009/10:238), till riksdagen med förslag till mål för friluftslivspolitiken och en inriktning för det fortsatta arbetet med att utveckla politiken. I propositionen framhölls att det övergripande målet för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Riksdagen antog i december 2010 det övergripande målet för friluftslivspolitiken (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 38). Riksdagen tillkännagav som sin mening att regeringen skulle komplettera det övergripande målet för friluftslivspolitiken med ett antal mätbara mål. Regeringen överlämnade därför i slutet av 2012 en skrivelse om mål för friluftspolitiken till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr.2012/13:278). I skrivelsen redovisas mätbara mål för friluftslivspolitiken och redogörs för de satsningar som har gjorts för att utveckla dessa mål. Dessutom redogörs för regeringens syn på det framtida arbetet med utveckling och uppföljning av målen för friluftslivspolitiken. I skrivelsen anfördes bl.a. att förutsättningen för friluftsliv är tillgång till natur- och kulturlandskap. Regeringens bedömning i skrivelsen är därför att ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att det finns tillgång till natur för friluftslivet. Detta bör innebära att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Tillgång definieras som att det ska finnas natur- och kulturlandskap att utöva ett friluftsliv i. I skrivelsen framhålls också att friluftslivet i sitt utövande ska ta hänsyn till markägarens och nyttjanderättsinnehavarnas intresse. Regeringen ser att ett antal insatser behövs för detta. Bland annat är det enligt regeringen angeläget att utpekade riksintresseområden har en god aktualitet genom att ny kunskap och nya bedömningar kan tillföras. Naturvårdsverket har därför i uppdrag att se över de områden i landet som är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, särskilt med hänsyn till de långsiktiga

behoven av tätortsnära natur. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2014. I skrivelsen anförs även att det framgår av 3 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) att kommunen ska redovisa riksintressen i översiktsplanen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Friluftslivet är ett sådant riksintresse. Det betyder att kommunen ska visa i sin översiktsplan hur friluftslivet tas till vara i planeringen när det gäller tillgång och tillgänglighet till områden som är lämpliga för friluftsliv. Översiktsplanen ska aktualitetsprövas minst en gång per mandatperiod, vilket ska säkra att planen hålls aktuell bl.a. när det gäller friluftslivets intressen. Så som påpekas i skrivelsen är lokal dialog och samverkan med kommuner och markägare väsentligt för att hitta långsiktigt hållbara lösningar för skogar som har betydelse för rekreation och friluftsliv. Ökad kunskap om alternativa skötselmetoder och metoder som syftar till att bevara och förstärka friluftsvärdet i exempelvis tätortsnära skog är enligt regeringen viktigt. I skrivelsen nämns även det arbete som Skogsstyrelsen driver inom projektet Dialog för miljöhänsyn med att utveckla målbilder för god miljöhänsyn inom skogssektorn och att tydliggöra sektorsansvaret samt arbetet med att utveckla ett nytt system för hänsynsuppföljning.

När det gäller frågan om ett uppdrag till Boverket hänvisas till det som utskottet anför nedan.

Med det anförda föreslår utskottet att kommittémotion 2013/14: MJ506 (MP) yrkandena 6 och 7 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet vill i fråga om skogsvårdslagens utformning påminna om att skogsvårdslagens portalparagraf kompletterades 2008 genom att skogens status som en förnybar resurs tydliggjordes. Med den ändringen ville regeringen poängtera skogens möjligheter att bidra till en hållbar utveckling av samhället och att det är avgörande att skogen inte brukas på bekostnad av andra nyttigheter. Samtidigt avslogs förslaget att lägga till begreppet "bidrar till medborgarnas välfärd" med bedömningen att skogens sociala och kulturella värden beaktats inom ramen för "hänsyn till andra allmänna intressen". Så som Skogsstyrelsen påpekar i sitt meddelande (9/2013) tillvaratas hänsyn till skogens sociala värden till viss del i föreskrifterna till 30 § skogsvårdslagen i dag, men bara om de kopplas samman med befintliga höga natur- eller kulturmiljövärden som finns med i dagens föreskrifter och allmänna råd. Föreskrifter och allmänna råd som är specifikt kopplade till skogens sociala värden är svagt utvecklade jämfört med dem som rör naturvårdsbiologiska värden. Enligt Skogsstyrelsen är myndighetens bemyndigande att föreskriva om hänsyn till skogens sociala värden begränsat, dvs. föreskrifter och allmänna råd om hänsyn till skogens sociala värden kan inte utvecklas till att bli mer långtgående än i dag utan ett nytt skogspolitiskt beslut. De föreskrifter och allmänna råd som har särskild betydelse för skogens sociala värden uppfattas som otydliga, vilket bl.a. framkommit i arbetet med Dialogen om miljöhänsyn, i remissvar på översynen av 30 § skogsvårdslagen samt i de telefonintervjuer och enkäter som genomförts inom ramen för regeringsuppdraget. Skogsstyrelsen bedö-

mer att det i nuläget främst är genom en aktiv tillsyn enligt 30 § skogsvårdslagen som det kan bli tydligare vilken miljöhänsyn en markägare är skyldig att ta. Miljömålsberedningen föreslår i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) att samhällets krav på hänsyn till sociala värden i skogsbruket ska tydliggöras genom ett tillägg i skogsvårdslagen. Vid skötsel av skog ska enligt 30 § skogsvårdslagen hänsyn tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Miljömålsberedningen bedömer att det också tydligt bör framgå av lagen att hänsyn ska tas till skogens sociala värden. Det handlar om människans behov av natur- och kulturupplevelser, rekreation, friluftsliv, m.m. Sociala värden har också stor ekonomisk betydelse. Enligt Miljömålsberedningen kan Skogsstyrelsen bemyndigas att utfärda mer detaljerade föreskrifter utifrån skogens sociala värden.

Mot bakgrund av att Miljömålsberedningens förslag för närvarande bereds i Regeringskansliet föreslår utskottet att kommittémotion 2013/14: MJ492 (S) yrkande 51 lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt en rapport från Boverket, Riksantikvarieämbetet och Socialstyrelsen om tillståndet i den byggda miljön, har det visat sig att tillgången till ett grönområde inom 300 meter från bostaden är avgörande för hur mycket och hur ofta man använder området. Av rapporten framgår att ungefär 85 procent av Sveriges tätortsinvånare har gångavstånd (inom 300 meter) från sin bostad till minst ett grönområde. Tillgången till grönområden varierar dock mycket från tätort till tätort. Ny bebyggelse och en växande befolkning innebär ett ökat tryck på grön- och vattenområden både i och runt städerna. Av rapporten framgår även att andelen hårdgjord yta i tätorten har ökat under de senaste 15 åren, men att det är en långsam process och att ändringen är liten. Att grönytorna minskar påverkar variationen av växter och djur i tätorter. Enligt rapporten skyddas samtidigt allt mer tätortsnära natur genom att naturreservat bildas och skötselplaner tas fram. Därmed får allt fler i den snabbt växande tätorten tillgång till skyddad natur.

Utskottet påminner om att regeringen i skrivelsen om mål för friluftspolitiken gör bedömningen att ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att det finns attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet. Målet bör enligt skrivelsen innebära att befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Det anförs att kommunerna särskilt bör verka för att tillgodose behovet av sådan natur som i och nära tätorten är attraktiv för friluftslivet. Här kan den kommunala planeringen spela en viktig roll. Det kan tilläggas att det enligt årets budgetproposition (utg.omr. 17) är regeringens ambition att uppmuntra bildandet av fler nationalstadsparker i Sverige. Av plan- och bygglagen framgår att när planer utarbetas och när andra beslut tas kring byggande ska det göras med hänsyn till att det ska finnas parker och andra grönområden i närheten av bebyggelse. Det ska även finnas lämpliga friytor och platser för lek och motion och annan utvistelse. Enligt ovan nämnda skrivelse anser Regeringen att myndigheter bör samverka och stötta kommu-

nerna i deras arbete och medverka till att stärka förutsättningarna för friluftsliv och rekreation i tätortsnära natur- och kulturlandskap. Miljömålsberedningen föreslår i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) att regeringen ger Boverket i uppdrag att ge vägledning till kommunernas arbete med att beakta och utveckla sociala värden i tätortsnära natur. Boverket ska i sitt uppdrag samråda med berörda myndigheter. Miljömålsberedningen anför att kommunerna ofta spelar en viktig roll när det gäller den tätortsnära naturen. Kommunerna kan bl.a. i sina översiktsplaner redovisa sina avsikter när det gäller mark- och vattenanvändningen och kan i det sammanhanget ta hänsyn till de sociala värden som är kopplade till tätortsnära natur. Kommunerna kan även använda naturvårdsavtal för att värna tätortsnära natur när kommunerna inte själva äger marken. Många kommuner verkar redan aktivt för att beakta och utveckla sociala värden i tätortsnära natur. Så som Miljömålsberedningen framhåller saknas det dock vägledning för hur arbetet kan bedrivas. Det kan bli särskilt svårt för små kommuner som vill utveckla sitt arbete men inte har resurser för egen omfattande kunskapsinhämtning. Miljömålsberedningen föreslår därför att regeringen ger ovan nämnda uppdrag till Boverket. Utskottet noterar att det även i utredningen Synliggöra värdet av ekosystemtjänster (SOU 2013:68) föreslås att regeringen ger ett uppdrag till Boverket, nämligen att verket utarbetar en vägledning och ett kompetensstöd för hantering av ekosystemtjänster vid tillämpning av 2 kap. plan- och bygglagen samt 3 och 4 kap. miljöbalken i den fysiska planeringen. Det påpekas även att möjligheten till synergier med det uppdrag som föreslagits av Miljömålsberedningen, om sociala värden i tätortsnära natur, bör beaktas och att uppdraget bör läggas samtidigt med ett sådant uppdrag. Som nämnts ovan bereds förslagen i båda dessa utredningar för närvarande i Regeringskansliet.

Med det anförda föreslår utskottet att kommittémotion 2013/14: MJ492 (S) yrkande 52 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller rekreativ skogsbruk i skogar med sociala värden påminner utskottet om det som anförts ovan vad gäller Miljömålsberedningens förslag att regeringen ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se över föreskrifter och allmänna råd till 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen i syfte att tydliggöra möjligheterna att bedriva alternativa bruksformer till trakthyggesbruk, med rapportering senast i februari 2014. Miljömålsberedningen bedömer att en ökad variation i skogsbruket är önskvärd. Det är därför väsentligt att det inte finns onödiga hinder för en viss form av skogsbruk när den är lämplig. Som Miljömålsberedningen anför kan hyggesfria metoder exempelvis tillämpas i ökad utsträckning i tätortsnära skogar, i skogar med stor betydelse för friluftslivet eller i andra fall när det är lämpligt. Utskottet påminner även om vad som anförts ovan i fråga om förändringar i skogsvårdslagen.

Mot bakgrund av det arbete som pågår i Regeringskansliet som rör dessa förslag är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2013/14:MJ301 (V) yrkandena 7 och 11 och 2013/14: MJ516 (S). Utskottet avstyrker därmed motionerna i berörda delar.

Utskottet påminner om vad som framhölls i betänkande 2012/13: MJU15 när det gäller samråd. Utskottet anförde då att samrådsparagrafen i 12 kap. 6 § miljöbalken även gäller för skogsbruksåtgärder. I 15 § skogsårdsförordningen (1993:1096) anges att skogsmarkens ägare ska underrätta Skogsstyrelsen om viss avverkning m.m., och i 15 a § samma förordning hänvisas till bestämmelsen i 12 kap. 6 § miljöbalken. Det innebär att en markägare måste anses ha fullgjort samrådsplikten om han eller hon underrättat Skogsstyrelsen om avverkning. Utskottet noterar även att det i utredningen om ekosystemtjänster (SOU 2013:68) framhålls att vikten av samråd med berörda inför beslut som rör mark- och vattenanvändning understryks av såväl myndighetspraxis som relevant lagstiftning. Det framhålls också att samråd som rör nyttjande av ekosystemtjänster inte entydigt kan hänföras till Miljöbalkens bestämmelser, utan lagkraven varierar med de lagar och förordningar som styr specifika ekosystemtjänster, t.ex. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd. Utredningen konstaterar i detta sammanhang att det saknas enhetliga rättsprinciper på området. Det påpekas också att det finns en större risk för oenighet om processens legitimitet (dvs. vilken hänsyn markägare behöver ta till andra intressenter) när ekosystemtjänstbedömningar spänner över olika sektorer med skiftande laglig grund för samråd och medinflytande från berörda, vilket kan leda till att policyrelevanta slutsatser ifrågasätts. I utredningen anfördes att det närmaste utredarna kommer en etablerad norm för fördelning av nyttan från ekosystemtjänster är 15 § regeringsformen om egendomsskydd och allemansrätt. Så som anfördes i utredningen är samråd med olika slags intressenter viktiga för att föreskrifter ska bidra till en konstruktiv konfliktlösning.

Avslutningsvis kan påminnas om att Miljömålsberedningen föreslår som etappmål att Sverige ska ha utvecklat ett nationellt skogsprogram som omfattar skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden senast 2015. Skogens samlade ekonomiska, sociala och miljömässiga värden behöver uppmärksammas mer i ett långsiktigt perspektiv enligt Miljömålsberedningen. Det anfördes bl.a. att det är angeläget att hantera helheten och se sambanden mellan exempelvis miljötillståndet i skogen och ekonomiska och andra samhällsmål som är kopplade till skogen. I detta sammanhang kan integreringen och synliggörandet av ekosystemtjänsternas värde vara en viktig utgångspunkt. Målkonflikter och synergier inom skogspolitiken bör behandlas, liksom skogens ömsesidiga beroende av andra politikområden. En långtgående samsyn när det gäller önskvärd utveckling och prioriteringar i skogspolitiken bör eftersträvas. Som utskottet nämnt ovan lämnade regeringen 2013 ett uppdrag till Skogsstyrelsen om att göra en förstudie om utvecklingen av ett nationellt skogsprogram för Sverige. Rap-

porten, som redovisades i oktober 2013 (meddelande 6/2013), ger förslag till en process för framtagandet samt förslag på element som kan ingå i ett nationellt skogsprogram.

Miljömålsberedningens förslag liksom förslagen som nämns i utredningen om ekosystemtjänster bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Med det anförda föreslår utskottet att kommittémotion 2013/14: MJ301 (V) yrkande 9 lämnas utan vidare åtgärd.

Statligt ägd skog

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (V) om statligt ägd skogsmark.

Jämför reservation 19 (MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10 anfördes att regeringen bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram lagstiftning och ägardirektiv för statligt ägd skogsmark så att avverkningen av skogar med höga naturvärden stoppas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis hänvisa till vad det anförde i sitt betänkande 2012/13: MJU16. Utskottet erinrade då om att Naturvårdsverket i februari 2004 rapporterade uppdraget Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar. Utredningen var ett regeringsuppdrag att bedöma vilka statliga skogsmarker som bör ges formellt skydd främst i form av naturreservat. Genom inventeringen identifierades 1 078 skogsområden med höga skyddsvärden på statens mark som inte tidigare var skyddad. Efter inventeringen har två överenskommelser slutits med Sveaskog. I ovan nämnda betänkande konstaterade utskottet att regeringen i propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214, bet. 2009/10: MJU9) anförde att staten bör säkerställa ett långsiktigt skydd av områden med höga naturvärden på sin egen mark för att bidra till uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen. Som utskottet tidigare har framhållit (bet. 2009/10: MJU9) bör vikten av att staten har en helhetssyn på den skogsmark den förvaltar betonas, likaså att staten försöker bidra till att säkerställa ett långsiktigt skydd av skogsområden med höga naturvärden. Utskottet kan vidare konstatera att Sveaskogs bolagsordning slår fast att bolaget ska beakta naturvårdshänsyn, vilt- och faunavård i sin verksamhet. Så som framhålls i näringsutskottets betänkande 2009/10: NU22 har detta konkretiserats i ett ambitiöst naturvårdsarbete med flera olika instrument, bl.a.

Naturhänsyn i produktionsskogar, Ekoparker och Naturvårdsskogar. Utskottet anförde i sitt betänkande 2012/13:MJU16 att det delar regeringens syn på vikten av statens ansvar att bidra till och säkerställa ett långsiktigt skydd av skogsområden med höga naturvärden i de statligt ägda skogarna, samtidigt som den också har ett uppdrag att bedriva ett hållbart skogsbruk. När det gäller ägardirektiv hänvisade utskottet till näringsutskottets betänkande 2012/13:NU7 som behandlar en motion om ägarstyrning av statliga företag bl.a. i fråga om skydd av gammelskog i de statligt ägda skogarna. Näringsutskottet anförde med anledning av nämnda motion följande:

Regeringen har riksdagens uppdrag att aktivt förvalta statens tillgångar så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och – i förekommande fall – att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs. Det är väsentligt att de statliga bolagen ges möjlighet att utvecklas och växa för att skapa värde för ägaren samt att den aktiva förvaltningen sker på ett professionellt sätt med värdeskapande som ett övergripande mål. Vidare är det viktigt att staten hanterar sin ägarroll på ett ansvarsfullt, transparent och tydligt sätt. Styrningen av de statligt ägda bolagen sker i första hand med stöd av statens ägarpolicy. Vidare ska en kontinuerlig dialog ske mellan å ena sidan Regeringskansliets förvaltningsorganisation och den politiska ledningen och å andra sidan styrelseordförandena och bolagen. Målen för bolagens ekonomi och verksamhet ska följas upp regelbundet och utvärderas. Som redovisats ställs krav på att samtliga styrelser i de statligt ägda bolagen ska fastställa långsiktiga övergripande hållbarhetsmål knutna till verksamheten samt strategier för att nå målen. Hållbarhetsmålen ska vara ambitiösa och relevanta för affärsverksamheten. Vilka hållbarhetsfrågor som är mest relevanta för det enskilda bolaget kommer således att variera beroende av bolagets verksamhet. Utskottet anser att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av den nämnda motionen och föreslår därför att den avslås.

Utskottet vill även hänvisa till vad Miljömålsberedningen anför i sitt delbetänkande Långsiktigt hållbar markanvändning del 1, SOU 2013:43. Miljömålsberedningen anför där att staten ska vara ett föredöme som markägare. Vidare framhålls att regeringen i sin styrning av myndigheter och statliga företag med större markinnehav tydligt bör ange ambitiösa mål för naturvård, med utgångspunkt i de prioriteringar som anges i naturvårdspolitiken i övrigt. Det gäller bl.a. de prioriteringar av skötsel- och restaureringsinsatser som Miljömålsberedningen utvecklar i delbetänkandet. Regeringen bör även överväga om mark som i dag förvaltas av Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Naturvårdsverket och andra statliga myndigheter kan förvaltas på ett mer samlat och effektivt sätt. Så som tidigare anförts pågår beredning av delbetänkandet i Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det anförda finner inte utskottet skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av kommittémotion 2013/14:MJ301 (V) yrkande 10. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Sanktioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (V) om sanktioner för brott mot hänsynsreglerna.

Jämför reservation 20 (MP, V).

Motionen

Vänsterpartiet anför i sin kommittémotion 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. yrkande 5 att effektiva sanktionsmöjligheter bör införas för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågan om sanktioner av hänsynsreglerna och vill särskilt nämna vad som anfördes i betänkande 2010/11:MJU13. Utskottet påminde då om regeringens tidigare uttalade bedömning (prop. 2007/08:108) i fråga om sanktionsavgifter knutna till hänsynsbestämmelserna i skogsvårdslagen (30 och 31 §§). Bedömningen var att införandet av en sanktionsavgift skulle kräva schabloniserade föreskrifter på en detaljnivå som knappast skulle vara förenlig med den nuvarande skogspolitikens inriktning. Utskottet har vid tidigare tillfällen (bet. 2007/08:MJU18) framhållit att en utveckling av någon form av sanktionsavgift skulle kunna komplettera de skogspolitiska tillsynsinstrumenten på ett eftersträvänsvärt sätt men att ett sådant instrument måste vila på en stabil rättssäker grund och inte medge godtycke i tillämpningen. Mot den bakgrunden ansåg utskottet det vara rimligt att skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser inte omfattas av en sanktionsavgift.

Så som Miljömålsberedningen anför i sitt delbetänkande (SOU 2013:43) innebär rättssäkerhet att rättsregler är förutsägbara och tillämpas objektivt och effektivt. Det förutsätter att reglerna är tydliga och att regelbrott hanteras systematiskt och vid behov sanktioneras. Markanvändning berör ofta frågor som både är komplexa och komplicerade. Som Miljömålsberedningen påpekar saknar vi fullständig kunskap om många samband i naturen. Det kan då vara svårt att skapa tydliga regler och uppföljningssystem. Det är emellertid angeläget att rättsäkerheten alltid säkerställs. Särskild uppmärksamhet behöver därför riktas mot tydligheten i rättsreglerna och systematiken i hanteringen av regelbrott. Att rättsregler är förutsägbara och tillämpas på ett objektivt sätt ger förutsättningar för ett långsiktigt ansvarstagande hos markägarna. Utskottet noterar att Miljömålsberedningen föreslår att den nya skogsvårdsförordningen anger nya påföljder vid allvarliga regelbrott. I betänkandet anföras att dagens brist på sanktionsmöjligheter gör att det ofta saknas möjligheter att beivra även allvarliga brott mot reglerna. Det kan skapa oklarhet kring statens avsikter med regelverket. För

att kunna dömas till brott mot en hänsynsbestämmelse krävs i dag att Skogsstyrelsen har meddelat ett föreläggande eller förbud om vilken hänsyn den enskilde markägaren ska ta innan avverkning. Miljömålsberedningen framhåller att det finns ett behov av att allvarigare brott ska kunna sanktioneras även om Skogsstyrelsen inte meddelat ett föreläggande eller förbud.

Miljömålsberedningen föreslår nya påföljder vid två typer av allvarliga regelbrott.

- Underlåtenhet att vidta rimliga åtgärder för att förebygga en körskada.
- Försvårande av natur- och kulturmiljökontroll.

I delbetänkandet förklaras förslagen enligt följande:

Om man med uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att vidta rimliga åtgärder för att förebygga en körskada kan man dömas till böter. Böter kan dock inte utdömas om förfarandet tillåtits av en behörig myndighet, är allmänt vedertaget eller med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt. Försvårande av natur- och kulturvårdskontroll innebär att man med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar en oriktig uppgift som från natur- och kulturvårdssynpunkt har betydelse för Skogsstyrelsens prövning eller tillsyn. Det kan ske i en ansökan, anmälan eller annan handling som man är ålagd att lämna till Skogsstyrelsen. Man kan då dömas till böter. Det innebär bl.a. att man kan dömas till böter om man med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar oriktiga uppgifter i en avverkningsanmälan. Båda de nya påföljderna innebär ett straffrättsligt förfarande. Det betyder att Skogsstyrelsen polisanmäler en överträdelse som misstänks vara brott, polismyndigheterna utreder misstanken, åklagaren väcker åtal för brottet om det finns tillräckliga grunder för åtal, och slutligen sker behandling vid en allmän domstol. I båda fallen krävs att åklagaren kan bevisa uppsåt eller oaktsamhet för att någon ska kunna dömas till böter.

Utskottet vill inte föregå det arbete som pågår i Regeringskansliet med anledning av Miljömålsberedningens förslag och föreslår därför att kommittemotion 2013/14:MJ301 (V) yrkande 5 avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, MP och V) om skogsbruk som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 3 (V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkningarna 2010/11:MJU13 Skogspolitik, 2010/11:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och 2012/13:MJU16 Skogs-

politik. Riksdagen avtog i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skogsskydd, punkt 1 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Medan skogspolitiken utreds fortskrider utvecklingen, tyvärr inte alltid åt rätt håll. I väntan på en ny skogspolitik kan det finnas anledning för mer akuta åtgärder för att hejda irreversibla förluster. Till att börja med bör alla befintliga skogliga värdekärnor skyddas mot avverkning och andra åtgärder som kan skada dem. För att säkerställa detta också i praktiken behöver Skogsstyrelsen regelmässigt göra fältbesök på all skog som är äldre än 100 år och som anmäls för avverkning. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Frivilliga avsättningar, punkt 2 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 54.

Ställningstagande

I riksdagens antagna miljökvalitetsmål Levande skogar ingick ett delmål till 2010 där 400 000 hektar skulle ges formellt skydd (naturreservat, naturvårdsavtal och biotopskydd) och ytterligare 500 000 hektar skulle avsättas frivilligt av markägarna själva. Nu vill den borgerliga regeringen även räkna in de frivilliga avsättningar som skogsägarna gjort som en del i Sveriges åtagande för att nå Nagoyamålen. Att nå miljömålen kräver god samverkan och engagemang från alla parter, och vi vill understödja det viktiga frivilliga arbete som skogsägarna gör. Om de frivilliga avsättningarna ska kunna räknas in i måluppfyllelsen är det dock viktigt att de lever upp till kriterierna för kvalitet, transparens och långsiktighet. I dag finns det inga garantier för att de frivilliga avsättningarna håller tillräckligt högt biologiskt värde eller att de kommer att skyddas långsiktigt. Det saknas dokumentation över många av de områden som anses skyddade, och avsatta områden kan ”flyttas” mellan skog som står i väntan på slutavverkning. Om de frivilliga avsättningarna ska kunna tillgodoräknas i uppfyllandet av Nagoyamålen och det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar måste de frivilliga avsättningarna vara transparenta, kontinuerliga och kvalitativa. Denna granskning bör i enlighet med Miljömålsberedningens förslag göras i dialog med skogsägarna. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Samverkan med markägare, punkt 3 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 14 och
avslår motion
2013/14:MJ422 av Helena Lindahl och Karin Nilsson (båda C).

Ställningstagande

Det finns ett mycket starkt samband mellan antalet arter och yta. Ju mer livsmiljö som försvinner för en specifik art, desto större är risken för att den inte längre kan finnas i ett livskraftigt bestånd. Även miljön omkring en arts habitat spelar stor roll. Ungefär 20 procent av de djur- och växtarter som lever i gammelskogar har betydligt större behov av ett sammanhängande landskap med lämpliga biotoper för att överleva på lång sikt. I dag tas mycket sällan hänsyn till närliggande marker vid avverkning, vilket förstärker en uppsplittring av livsmiljöer för många arter. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att landskapsplanera i samverkan med markägare. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Ersättningsmark, punkt 4 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Piry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

I december 2012 sålde Sveaskog 100 000 hektar produktiv skogsmark till staten och Naturvårdsverket för att användas som ersättningsmark. Tanken var att systemet med ersättningsmark skulle skynda på processen att uppnå miljökvalitetsmålet, men detta har visat sig orealistiskt. Förutsättningarna och formerna är fortfarande oklara, och värderingarna av marken har varit osäker. Enligt nuvarande bedömning kommer de 100 000 hektaren endast att räcka till ca 60 000 hektar reservat. Det är till och med så att Riksrevisionen har konstaterat att de stora skogsbolagens krav på ersättningsmark för att medverka till reservatsbildning har lett till att arbetet med reservatsbildning stått stilla. Vi menar att processen med ersättningsmark bör avbrytas. Regeringen bör skyndsamt granska och utreda förutsättningarna för ett fortsatt system med ersättningsmark som kan bidra till att uppfylla det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar. Att staten minskar sin andel av den brukade skogen innebär ju också att statens möjlighet att genom sitt ägande aktivt påverka skogsbruket att ta större hänsyn till biologisk mångfald minskar. Lika viktigt som att skydda skog är att skapa incitament för en ökad naturhänsyn och biologisk mångfald i delar av den konventionellt brukade skogen. Vi vill arbeta för ett större användande av frivilliga skogsbruksplaner där skogsägare, inom ramen för sitt skogsbruk, stimuleras till en ökad biologisk mångfald. Det handlar om ökad kunskap för naturvårdande insatser som går utöver hänsynskraven i skogsvårdslagen. Detta bör huvudsakligen inriktas på små skogsägare. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Skogsbruksmetoder, punkt 5 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2013/14: MJ297 av Jan Ericson (M) och

2013/14: MJ362 av Mats Pertoft (MP).

Ställningstagande

Det finns ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att det naturanpassas och att alternativa skötselmetoder används i lämpliga områden. Hyggesfritt skogsbruk, som t.ex. kontinuitetsskogsbruk, kan vara ett alternativ, exempelvis i de tätorts-nära områden som inte helt undantas från skogsbruk. En nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Åtgärder i nyckelbiotoper, punkt 6 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

I dag begränsas naturhansynen starkt av att myndigheterna enligt lagen inte får meddela föreskrifter som är så påverkande att ”pågående markanvändning avsevärt försvåras”. Lagstiftningen bör ändras så att alla nyckelbiotoper enligt Skogsstyrelsens definition och metodik undantas från åtgärder som inte främjar biologisk mångfald. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Vatten och våtmarker, punkt 7 (S)

av Matilda Ernkran (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 49 och

avslår motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 17.

Ställningstagande

I Sverige har 3 miljoner hektar våtmarker förstörts genom mänskliga aktiviteter. Bara 20 procent av de kvarvarande är opåverkade av människan. Merparten av våra vattendrag finns i skogen. Ett väl fungerande vatten är en förutsättning för biologisk mångfald och också för skogens tillväxt. I och med regeringens ständiga neddragning av anslagen för att skydda naturmiljöer har möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsmålet minskat. Det är helt avgörande att vattenhänsyn blir en större del av den skogliga planeringen. Arbetet med att t.ex. återskapa våtmarker, förbättra kantzoner och minimera körskador bör intensifieras. I Miljömålsberedningens förslag för skogsbruket minskas skyddet för våra våtmarker, bl.a. genom förslaget att det ska vara förbjudet att utföra en skogsbruksåtgärd om den innebär en betydande negativ påverkan på en hänsynskrävande biotop. Ordet ”betydande” innebär en tydligt försvagad miljöhänsyn jämfört med i dag. Och det faktum att paragrafen börjar med ”I” innebär också ett försvagande eftersom det i dagens regler står ”i och invid”. Någon förklaring till försämringen finns inte i betänkandet. Att lämna kvar träd som t.ex. ger skugga vid ett kärr är i vissa fall helt väsentligt för skyddet av biotopen i fråga, och det var bakgrunden till den tidigare formuleringen ”i och invid”. Vi menar att detta är en allvarlig försämring av miljöhänsynen som föreslagits helt utan motivering. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Vatten och våtmarker, punkt 7 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 17 och

avslår motion

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 49.

Ställningstagande

Markberedning, körskador och brist på sparade träd vid slutavverkningar kan skapa negativa effekter på vattendrag och naturvärden. Ett lagstadgat skydd bör införas för bredden på och omfattningen av kantzoner mot vatten och våtmarker. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Skogsskötsel m.m., punkt 8 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ233 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S) och avslår motionerna

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4,

2013/14:MJ335 av Per Åsling (C) och

2013/14:MJ392 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S).

Ställningstagande

Vissa skogsägare försummar att röja skogen och bedriva det miljömässiga och skogsvårdande arbete som är nödvändigt. Sammantaget leder detta till att återväxten i skogen blir mindre än den skulle vara med bättre skötsel. Det är angeläget att regeringen prioriterar skydd och skötsel av den svenska skogen. Det handlar bl.a. om åtgärder för att inskräpa kraven i gällande lagstiftning och förtydliga ambitionerna i skogspolitiken.

Det behövs också åtgärder som stimulerar till ett mer miljövänligt skogsbruk genom mer rådgivning, vidgad kunskap och utökad forskning. Vidare behövs det ökade resurser till att köpa in och bevara värdefull skog för att bevara den biologiska mångfalden. Det är därför angeläget att regeringen genomför åtgärder, både för att öka de skogsvårdande insatserna när det gäller plantering, rövning och gallring, och för att vi ska kunna lämna vidare den naturresurs som skogen innebär.

Detta bör ges regeringen till känna.

10. Skogsskötsel m.m., punkt 8 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2013/14:MJ233 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S),

2013/14:MJ335 av Per Åsling (C) och

2013/14:MJ392 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S).

Ställningstagande

Med kraftigt ökade arealer skyddad skog, finansierat av naturvårdsavgifter och ökade statliga anslag, samt alternativa skötselmetoder kan utrymme skapas för ökad produktion av timmer och biomassa på begränsade arealer för trakthyggesbruk. Detta kan t.ex. åstadkommas genom ökade insatser för röjning samt ökad skörd vid första gallring. Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag av regeringen att utveckla skötselmetoder vid trakthyggesbruk som hållbart utvecklar avkastningen av timmer och biomassa. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Återskapande av skogsmiljöer, punkt 9 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

För många hotade arter saknas i dag tillräckligt stora arealer lämpliga skogstyper på grund av det moderna skogsbruket och brist på naturliga störningar (brand, storm, översvämning osv.). För att snabbt åtgärda detta krävs restaurering och återskapande av lövskogar, ädellövskog och tallskog. Att förvärva skog för detta ändamål kan med rätt framförhållning och god landskapsplanering göras under förhållandevis gynnsamma ekonomiska förutsättningar för staten och med god utdelning för den hotade biologiska mångfalden. Redan i dag pågår ett arbete med åtgärdsprogram

hos Naturvårdsverket och länsstyrelserna för hotade arter, men ett samlat strategiskt arbete behövs för att koppla detta till framtida behov av markförvärv. De berörda myndigheterna bör få i uppdrag att utarbeta en nationell plan för restaurering och återskapande av skogstyper för de mest hotade arterna. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Åtgärder för att gynna blandskog, punkt 10 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

I början av 2013 presenterades en studie vid SLU och Future Forests som visar att blandskogar i jämförelse med monokulturer ger positiva effekter för flera olika ekosystemtjänster. De sex olika ekosystemtjänster som studerades (trädtillväxt, kolinlagring, bärproduktion, föda för vilt, förekomst av död ved och biologisk mångfald i markvegetationen) visade sig samtliga vara positivt relaterade till antalet trädarter. Därtill är blandskogar mindre sårbara för kommande klimatförändringar än monokulturer.

Svenskt skogsbruk bygger dock i dagsläget till stor del på monokulturer. Den enskilde skogsägaren har inte nödvändigtvis några incitament att ta hänsyn till ekosystemtjänster som inte direkt påverkar skogsbrukets lönsamhet. Enligt 6 § skogsvårdslagen ska vid anläggning av ny skog de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av en skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Denna ”beskaffenhet i övrigt” har hittills inte setts som något hinder mot att ersätta blandskogar med rena barrträdsplanteringar vid avverkning. Det finns heller inga regler om att gynna lövinblandning vid gallring och röjning, även om många skogsägare gör det i viss utsträckning ändå. Här behövs regler för att säkra en större mångfald av trädarter där ståndorten så medger.

Detta bör ges regeringen till känna.

13. Främmande trädslag, punkt 11 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 4 och avslår motion 2013/14:MJ270 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M).

Ställningstagande

I Sverige har olika främmande trädslag provats, men det finns bara ett exempel på introduktion av ett främmande trädslag i större skala: den nordamerikanska contortatalen (*Pinus contorta*). I dag finns drygt en halv miljon hektar contortaskogar i Sverige. Naturvårdsverket klassar arten som invasiv baserat på konventionen om biologisk mångfalds definitioner. Contortabestånd är biologiskt fattiga bestånd, och contortatalen har visat sig hektar stor förmåga att sprida sig spontant i våra skogar. Det är rimligt att anta att förändringar av trädslagssammansättningen på landskapsnivå får långtgående konsekvenser för den biologiska mångfalden.

Vid sidan av ökad användning av contortatall visar skogsbruket i dag intresse för en rad andra främmande trädslag. Generellt kan sägas att introduktionen av främmande arter nästan alltid fått oväntade konsekvenser och att det ofta tar flera decennier efter en storskalig introduktion innan konsekvenserna blir tydliga. Det behövs en strategi för att begränsa skadeeffekterna och riskerna med befintliga planteringar av contortatall och andra främmande trädslag.

Vidare bör Skogsstyrelsen identifiera kvarvarande större skogsområden i Norrland utan contortatall och sätta in åtgärder för att förhindra spridning till sådana områden. Avverkning av contortabestånd i ur spridningssynpunkt särskilt olämpliga lägen, samt övervakning och vid behov manuell bekämpning av contortatall i skyddade skogsområden i utsatta lägen är viktiga delar.

Alla främmande trädslag bör ha genomgått en trovärdig vetenskaplig miljöanalys innan de används i skogsbruket.

Detta bör ges regeringen till känna.

14. Skogens sociala värden – kunskap och satsningar, punkt 12 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

En positiv sak som förtjänar att framhållas med Miljömålsberedningens betänkande är att man lyfter fram skogens sociala värden, dvs. den glädje människor har av skogen direkt i form av rekreation, friluftsliv m.m. Beredningens förslag att Skogsstyrelsen ska kunna ta fram föreskrifter för att värna skogens sociala värden och att Boverket bör ge vägledning till kommunernas arbete med att beakta och utveckla sociala värden i tätortsnära natur är båda viktiga förslag som bör genomföras. Då skogens sociala värden tidigare inte prioriterats saknas mycket av den kunskap som krävs för att på ett bra sätt kunna arbeta med dessa frågor. Till exempel saknas grundläggande inventeringar och statistik. Skogsstyrelsen påbörjade 2007 en identifiering av skogar med höga sociala värden i samverkan med kommuner, länsstyrelser och andra aktörer. Efter invändningar från skogsnäringen avbröts dock inventeringen. För att kunna ta hänsyn till skogens sociala värden bör Skogsstyrelsen ges i uppdrag att höja kunskapsläget om skogens sociala värden, vari inventeringar av skogar med höga sociala värden ingår som en naturlig del.

En viktig faktor för att värna skogens sociala värden är att skydda tätortsnära och bostadsnära skogar. Naturvårdsverket konstaterar i den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålen (2012) att hänsynen till natur- och kulturmiljö behöver bli bättre vid exploatering för bl.a. bebyggelse och infrastruktur. Miljöpartiet föreslår därför att Boverket får i uppdrag att ta fram ett miljömålsanknutet kunskapsutvecklingsprogram för fysisk planering, som beaktar såväl klimat som andra miljömål. I den friluftspolitiska propositionen Framtidens friluftsliv (2009/10:238) som antogs 2010 finns målsättningar om bl.a. tillgång till natur för friluftsliv, attraktiv tätortsnära natur och ett rikt friluftsliv i skolan. Dock avsattes inga särskilda medel för att förverkliga detta. För att råda bot på detta föreslår vi en särskild satsning på tätorts- och bostadsnära satsningar inom ramen för Lonabidraget (lokal naturvårdssatsning).

Detta bör ges regeringen till känna.

15. Sociala värden in i skogsvårdslagen, punkt 13 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 51.

Ställningstagande

Miljömålsberedningen föreslår att skogens sociala värden ska föras in i 30 § skogsvårdslagen. Enmansutredaren Maggi Mikaelsson föreslog att skogens sociala värden skulle komma in i skogsvårdslagens portalparagraf genom att man skulle lägga till ”och bidrar till medborgarnas välfärd.” Båda dessa förslag är bra. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Uppdrag till Boverket, punkt 14 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 52.

Ställningstagande

Ett förslag från Miljömålsberedningen är att Boverket får i uppdrag att tillhandahålla vägledning och underlag för att underlätta för kommunerna att skydda mer tätortsnära skog. Vi menar att regeringen bör lägga ett sådant uppdrag. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Rekreativ inriktad skogsskötsel, punkt 15 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 7 och 11 samt avslår motion 2013/14:MJ516 av Catharina Bråkenhielm (S).

Ställningstagande

Skogsvårdslagen har stora brister i hänsynen till sociala värden. Den berörda lagstiftningen bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden. Skog nära skolor, förskolor

och äldreboenden bör undantas från åtgärder som inte främjar rekreativvärdena. I övriga tätortsnära skogar och andra skogar av betydelse för lokalbefolkningen eller det rörliga friluftslivet ska en rekreativskogsbruksskötsel bedrivas. Det finns ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att det naturanpassas och att alternativa skötselmetoder används i lämpliga områden. Hyggesfritt skogsbruk, som t.ex. kontinuitetsskogsbruk, kan vara ett alternativ, exempelvis i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk. Trakthyggesbruk ska inte vara tillåtet i skogar med höga sociala värden. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Samråd, punkt 16 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Medborgares och organisationers tillgång till information och möjlighet till inflytande vid avverkningar måste stärkas. Samrådsparagrafen i miljöbalken är generellt utformad och gäller samtliga skogsbruksåtgärder som väsentligt ändrar naturmiljön. I praktiken sker dock inget samråd vid de flesta slutavverkningar, och i de fall det sker är normalfallet att skogsvårdslagens regler tillämpas. Lagstiftningen bör ändras så att ett samrådsförfarande med de kringboende blir obligatoriskt vid slutavverkningar. För att stärka de sociala och biologiska värdena i skogen behövs en ny lagstiftning som i första hand samlas under miljöbalken. Regeringen bör återkomma med direktiv till en översyn av miljöbalken som verkar i en sådan riktning. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Statligt ägd skog, punkt 17 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Innan en generell starkare lagstiftning kan verkställas för miljöhänsynen i skogsbruket krävs omedelbara åtgärder för att stoppa avverkningarna av skogar med höga naturvärden. I dag sker avverkning av naturskogar trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter. Regeringen bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram lagstiftning och ägardirektiv för statligt ägd skogsmark så att avverkningarna av skogar med höga naturvärden stoppas. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Sanktioner, punkt 18 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:MJ301 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

En undersökning gjord av Skogsstyrelsen visar att antalet underkända avverkningar har ökat från 23 procent under perioden 1998–2001 till 37 procent 2011. Generell hänsyn tas inte i tillräcklig omfattning, och skogar med höga naturvärden som i stället borde ha skyddats avverkas. Påföljderna för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir. Vänsterpartiet menar att det ska löna sig att göra rätt och att man inte ska gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor. För att stärka miljöhänsynen ska effektiva sanktionsmöjligheter införas för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 19 (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyy Niemi (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller vårt förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 19 (MP)

Helena Leander (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller vårt förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 19 (V)

Jens Holm (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14: MJ233 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna.

2013/14: MJ267 av Ulf Berg och Lars Elinderson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en översyn av om marknaden fungerar tillfredsställande i fråga om skogs- och miljöcertifiering.

2013/14: MJ270 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till ökad användning av främmande träslag i skogsbruket.

2013/14: MJ297 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att om möjligt göra en översyn av skogsvårdslagen med syftet att underlätta ett mer miljövänligt och flexibelt skogsbruk.

2013/14: MJ301 av Jens Holm m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en naturvårdsavgift.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla skötselmetoder vid trakthyggesbruk som hållbart utvecklar avkastningen av timmer och biomassa.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektiva sanktionsmöjligheter ska införas för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stubbrytning ska förbjudas och främmande träslag, produktionshöjande gödsling, dikning och kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket tydligare bör regleras i miljöbalken.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörd lagstiftning bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ändras så att alla nyckelbiotoper enligt Skogsstyrelsens definition och metodik undantas från åtgärder som inte främjar biologisk mångfald.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med direktiv för en översyn av miljöbalken i syfte att stärka medborgares och organisationers möjlighet till information och inflytande vid slutavverkningar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram lagstiftning samt ägardirektiv för statligt ägd skogsmark så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en rekreativ skogsskötsel ska bedrivas i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nationell målsättning för arealen kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att ta fram en nationell biobränslestrategi som kombinerar ett effektivt biobränsleuttag med stärkt naturvårdshänsyn.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör få i uppdrag att landskapsplanera i samverkan med markägare.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör få i uppdrag att utarbeta en nationell plan för restaurering och återskapande av skogstyper för de mest hotade arterna.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett lagstadgat skydd bör införas för bredden på och omfattningen av kantzonen mot vatten och våtmarker.

2013/14: MJ335 av Per Åsling (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skogens roll i klimatomställningen och långsiktiga spelregler för biobränsle.

2013/14: MJ362 av Mats Pertoft (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en reform av skogsvårdslagen.

2013/14: MJ392 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att Skogsstyrelsen prioriterar rådgivning till nya skogsägare om vikten av ett aktivt och långsiktigt hållbart skogsbruk.

2013/14: MJ422 av Helena Lindahl och Karin Nilsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av frivillighet och samverkan för skydd av natur.

2013/14: MJ462 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över skogsvårdslagen.

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hänsyn måste tas till våtmarksbiotoper när regeringen bereder Miljömålsberedningens förslag om ny skogsförordning så att också träd som skyddar våtmarken sparas.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändringarna i skogsvårdslagen behöver utvärderas och lagen omarbetas för att säkerställa balansen mellan naturvård och skogsbruk och tydliggöra behovet av skogsvårdande insatser.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skydd av skogens sociala värden införs i skogsvårdslagen.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag ska ge Boverket i uppdrag att tillhandahålla vägledning och underlag för att underlätta för kommunerna att skydda mer tätortsnära skog.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att granska kvaliteten på de frivilliga avsättingarna av skog.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avbryta processen med utbyte av ersättningsmark från Sveaskog mot reservatsmark och skyndsamt granska och utreda ett fortsatt system med ersättningsmark som leder till ökad uppfyllelse av riksdagens miljömål Levande skogar.

2013/14: MJ506 av Helena Leander m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omgående skydda skogliga värdekärnor mot avverkning och andra åtgärder som kan skada dem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett temporärt intensifieringsmoratorium i skogsbruket.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska nyetablering och utveckla en strategi för riskhantering av invasiva främmande trädslag i skogsbruket.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att gynna blandskog.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kunskapen om skogens sociala värden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild satsning på tätortsnära och bostadsnära skog.

2013/14: MJ516 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelverket för slutavverkning så att man beaktar en möjlig och rimlig bevarandezon runt privata bostadshus.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 19

Motion	Motionärer	Yrkanden
19. Motioner som bereds förenklad		
2013/14:MJ267	Ulf Berg och Lars Elinderson (båda M)	
2013/14:MJ301	Jens Holm m.fl. (V)	3, 6 och 13
2013/14:MJ462	Edward Riedl (M)	
2013/14:MJ492	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	50
2013/14:MJ506	Helena Leander m.fl. (MP)	3